

ΧΡΟΝΙΚΑ ΖΩΡΟΝΟΤ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 33 ★ ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1980 ★ ΚΙΣΛΕΒ 5741

זֶבְרִיּוֹת עֲלֵם בֵּין שָׁנּוֹת דָּר וָדָר

«Ἐνθυμήθητι τάς ἀρχαίας ἡμέρας, συλλογίσθητι τά ἔτη
πολλῶν γενεῶν», (Δευτέρ. 32:7).

«ΕΑΝ ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΚΙΝΔΥΝΕΥΟΥΝ... ΤΟΤΕ, ΟΛΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΒΡΑΙΟΙ»

ΤΗΝ ΙΕΡΗ ώρα της προσευχῆς διάλεξαν οἱ ἄνανδροι ἐγκληματίες γιά τή βομβιστική ἐνέργειά τους ἔξω ἀπό τή Συναγωγή τοῦ Παρισιοῦ. Τήν ώρα πού ἡ Συναγωγή ἦταν γεμάτη ἀπό προσευχόμενους. Καὶ ὁ δρόμος τῆς Συναγωγῆς σημαδεύτηκε μὲ 3 ἀθώους νεκρούς καὶ μὲ τόν πόνο 12 τραυματιῶν...

ΑΥΤΟΙ πού διέπραξαν αὐτό τό ἀνοσιούργημα διαπνέονται ἀπό τήν Ἰδεολογική τοποθέτηση μέ ἑκείνους πού ἐντελῶς πρόσφατα, διέπραξαν παρόμοια ἐγκλήματα στήν Ἀμβέρσα, τό Μιλάνο κι ἄλλοι. Ἡ πρόσφατη πρότασις τοῦ Δυτικογερμανοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Gerhart R. Baum, πρός τούς συναδέλφους του τῆς Αὔστριας, τῆς Ἐλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γαλλίας, γιά τήν διεξαγωγή συνομιλιῶν πρός ἀντιμετώπιση τήν νεο - Ναζιστικῆς τρομοκρατικῆς δραστηριότητος στήν Εύρωπη, ἀποτελεῖ τήν ἐπιβεβαίωση καὶ τήν ἐπικύρωση αὐτῶν τῶν «διασυνδέσεων». Ἐχει δέ διαπιστωθῆ πώς ὑπάρχει ἀμεση σχέση μεταξύ τῶν νεο - Ναζί κι ἄλλων, πάσης φύσεως, ἔξτρεμιστικῶν στοιχείων, μέ κοινό παρανομαστή τό ἄκρατο μίσος εἴτε κατά τῶν Ἐβραίων εἴτε κατά τοῦ Ἰσραήλ.

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, μετά τήν τελευταία καὶ χωρίς προηγούμενο από τά τέλη τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου, ἐγκληματική νεο - Ναζιστική ἐνέργεια, συνενώνει τήν φωνή του μαζί μέ τίς ἐκκλήσεις γιά δραστική ἐνέργεια ὅλων ἑκείνων τῶν φορέων πού πιστεύουν στήν δημοκρατία, τήν τάξη καὶ τήν ἀρμονική συνύπαρξη καὶ συνεργασία ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἀνεξάρτητα ἀπό θρησκεία, χρῶμα ἢ πεποιθήσεις.

ΕΙΝΑΙ τραγικό, δσο καὶ εἰρωνικό, στήν Εύρωπη, σαράντα μόλις χρόνια μετά τό Ὁλοκαύτωμα, νά ἐμφανίζονται προσπάθειες ἀναβιώσεως κι ἐπαναλήψεως τῶν ἀγριοτήτων τῶν Ναζί. Ἐάν θέλουμε ἡ Δημοκρατία καὶ ἡ Ἐλευθερία νά ἐπιζήσουν, πρέπει νά ἀντιμετωπίσουμε δραστικά κι ἀποφασιστικά σάν ἔνας ἀνθρώπος, τά νέα ἀπειλητικά νέφη πού φαίνονται στόν δρίζοντα.

Ο ΑΠΟ πολλές πλευρές καὶ διάφορες κατευθύνσεις καὶ συμφέροντα ὑποθαλπόμενος σύγχρονος ἀντί - Σιωνισμός θά πρέπει ὅλοι νά κατανοήσουμε ὅτι εὔκολα μπορεῖ νά μετατραπεῖ σέ ἀντί - Σημιτισμό κι ὅτι αὐτός ὁ ἀντί - Σημιτισμός ἔξυπηρετεῖ μόνον ἑκείνους πού ὑπό τό προπέτασμά του, σχεδιάζουν τήν ἐπικράτηση τοῦ φασισμοῦ ἢ κάποιου ὅλου ὀλοκληρωτισμοῦ. Ὄταν ἔνα τμῆμα τῆς κοινωνίας ξεχωρίζεται γιά νά διωχθῇ ἢ γιά νά σφαγιασθῇ, τότε, δλόκληρη ἡ κοινωνία ἀπειλεῖται· ὅλος ὁ κόσμος μεταμορφώνεται σέ μία ἀπειλούμενη κοινωνία.

ΑΝ ΠΡΙΝ ἀπό 40 χρόνια, 200.000 ἄτομα διαδήλωναν τήν ἀντίθεσή τους καὶ τήν ἐπαγρύπνησή τους κατά τοῦ ἐπερχομένου κινδύνου τοῦ Ναζισμοῦ, ὅπως συνέβη μετά τή σφαγή τῆς Συναγωγῆς στό Παρίσι, τότε σίγουρα, ἡ ἀνθρωπότητα δέν θά είχε ὀδηγηθῆ στό βάραθρο τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου.

ΑΥΤΟ ἀκριβῶς τό νόημα ἔχουν καὶ τά λόγια τοῦ κυρίου ἄρθρου τῆς ἀγγλικῆς «Financial Weekly», πού διακήρυξε: «Ἐάν οἱ Ἐβραῖοι κινδύνεύουν νά βομβαρδισθοῦν καὶ νά καταρρεουργηθοῦν ἐπειδή εἶναι Ἐβραῖοι, τότε, ὅλοι εἴμαστε Ἐβραῖοι. Καί τοῦτο ἔχουμε καθῆκον νά τό πούμε».

28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Μέ βαθύ σεβασμό, ἀλλά καὶ μέ ἑθνική ὑπερηφάνεια ἡ μνήμη μας γυρίζει στούς τιμημένους νεκρούς καὶ τραυματίες τοῦ Ἐπους τῆς 28ης Οκτωβρίου 1940. Ἡ ἀνάμνησή τους θά εἴναι παντοτινή καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη μας γιά τή θυσία τους αἰώνια.

ΜΑΡΔΟΧΑΙΟΣ ΦΡΙΖΗΣ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ

ΣΑΛΒΑΤΩΡ Μ. ΣΑΡΦΑΤΗΣ
ΛΟΓΑΡΟΣ - ΙΑΤΡΟΣ

ΙΣΑΑΚ Ι. ΑΛΤΣΕΧ
ΕΦ. ΑΙΝΘΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ

Στόν Ἐλληνοϊταλικό Πόλεμο 12.898 Ἐλληνόπουλα, Ἐβραῖοι τό θρήσκευμα, ὑπηρέτησαν στόν Ἑλληνικό στρατό. Οἱ ἀπώλειές τους ἦταν:

● 513 φονευθέντες ● 3.743 τραυματίες.

(Οἱ φωτογραφίες πού δημοσιεύονται παραπάνω είναι ἀπό τὴν ἔκδοση «ΗΡΩΟΝ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΕΦΕΔΡΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ 1940 - 1950», τῆς Πανελλήνιου Ἐνώσεως Ἐφ. Ἀξιωματικῶν).

«ΑΥΤΟ ΤΟ ΛΟΓΟ ΘΑ ΣΑΣ ΠΩ, ΔΕΝ ΕΧΩ ΆΛΛΟ ΚΑΝΕΝΑ ΜΕΘΥΣΤΕ ΜΕ Τ' ΑΘΑΝΑΤΟ, ΚΡΑΣΙ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ...»

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Όσοι ζήσαμε τά χρόνια τοῦ με τό μέγα κακό γιά νά μήν άρχισο-
Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου έ-
χομε χρέος νά μή τά λησμονούμε. καί τίς ίδιες αύτα πάτες
Μιά στιγμή τῆς κάθε ήμέρας μας ἀς τρέφει ό ανθρωπος πάντοτε δταν
ἀφιερώνεται στή συντήρηση τῆς ά-
λησμονάει. Είναι δύσκολο νά ύπερ-
νάμνησης τοῦ μεγάλου κακοῦ. Διότι βούμε τό μέγα κακό πνευματικά καί
αύτό πού συνέβη δέν ήταν ἀπλῶς ψυχικά. Τό ύπερβαίνου μόνο λίγα
μιά καταστροφή, δπως είναι ή ἀτομα. Οι ύπόλοιποι, τό σύνολο τοῦ
πλημμύρα ἡ σεισμός. Ήταν ή κρί-
ση τῆς ιστορίας καί τοῦ ἀνθρώπου. Ιστορικοῦ πληρώματος, παραμένει
ή θέτει μπροστά στό πλημμύρα ἡ σεισμός. Ήταν ή κρί-
ση τῆς ιστορίας καί τοῦ ἀν-
θρώπου.

Δέν πρέπει λοιπόν νά λησμονού-

με καί τρέφομε τίς ίδιες αύτα πάτες
καί τίς ίδιες ψευδαισθήσεις, πού
τρέφει ό ανθρωπος πάντοτε δταν
ἀφιερώνεται στή συντήρηση τῆς ά-
λησμονάει. Είναι δύσκολο νά ύπερ-
νάμνησης τοῦ μεγάλου κακοῦ. Διότι βούμε τό μέγα κακό πνευματικά καί
αύτό πού συνέβη δέν ήταν ἀπλῶς ψυχικά. Τό ύπερβαίνου μόνο λίγα
μιά καταστροφή, δπως είναι ή ἀτομα. Οι ύπόλοιποι, τό σύνολο τοῦ
πλημμύρα ἡ σεισμός. Ήταν ή κρί-
ση τῆς ιστορίας καί τοῦ ἀνθρώπου. Ιστορικοῦ πληρώματος, παραμένει
ή θέτει μπροστά στό πλημμύρα ἡ σεισμός. Ήταν ή κρί-
ση τῆς ιστορίας καί τοῦ ἀν-
θρώπου.

Δέν πρέπει λοιπόν νά λησμονού-

μονές τοῦ πολέμου. Καί δ πόλεμος κατέφθασε. Καί κλάψαμε κί-
έμεις, τά παιδιά του καί ή χήρα ή μάνα μας, γι' αύτον, δταν τόν έ-
ξετέλεσαν οι Γερμανοί στόν Κορακόλιθο τῆς Λειβαδίας.

Υπάρχουν ἐρμηνείες οίκονομικές καί κοινωνιολογικές καί ψυ-
χολογικές γιά τό φαινόμενο τοῦ πολέμου, δηλαδή γιά τό φαινόμε-
νο τῆς όργανωμένης καί μαζίκης σφαγῆς τοῦ «έχθροῦ». Ένω ὅ-
μως στό μακρος τῆς ιστορίας ἀλλάζουν καί οι οίκονομικές καί οι
κοινωνιολογικές, ἀλλά καί οι ψυχολογικές (μέ την παιδεία) δομές,
ωτόσο πόλεμος παραμένει ἀνάλλαγος. Αν λέγανε στόν Ίησού
πώς δ σταυρός του θά συμμαχούσε μέ τό σπαθί, θά ἔφριτε.
Ἐτει θά ἔφριτε καί δ Μάρξ ἀν τού παριθμούσαν τά θύματα τού
Στάλιν καί τού Πόλ Πότ, πού θυσιάστηκαν στό δνομά του.

Οι ιδεολογίες είναι καί προπετάσματα γιά τή «νομιμοποίηση»
τῆς σφαγῆς τοῦ «έχθροῦ». Η ἀγιότητα τῆς ζωῆς είναι φαινόμενο
ἔκτακτο καί ἀπερινότητο στόν κόσμο τῆς φανέρωσης; γι' αύτο ή ἀ-
φαιρέση της είναι ἔγκλημα, τό δποι δέν μπορεῖ νά καλύψει καμιά
ἰδεολογία. Ἀλλά αύτό είναι αἴτημα τού πνεύματος. Καί τά αιτήμα-
τα τού πνεύματος υφίστανται δραστική περιστολή μέσα στήν Ι-
στορία τήν αιμοσταγή.

Διερωτᾶται Βεβαίως κανείς. Γιατί τόσο κακό; Όπωσδήποτε ύ-
πάρχουν φυσικοί λόγοι. Είναι οι φυσικές καταστροφές, τίς δποίες
υφίσταται ό ανθρωπος. Υπάρχουν καί ιστορικοί λόγοι. Είναι οι

Πλησιάζει κανείς τή φρίκη τοῦ πολέμου, όταν προσεγγίσει ένα - ένα τά θύματά του χωριστά. Τή μάνα πού τήν τουφεκίζουν μέ-
το παιδί της στήν άκαλια, τόν ἐπώνυμο βασανίζουμε στά κρα-
τητήρια, τόν ἐκτελούμενο, τόν βομβαρδίζουμενο, αύτόν πού πε-
θαίνει ἀπό τήν πείνα.., καί τί νά δηγυθεί κανείς! Άναγκαζεται νά
γενικεύσει! έτσι ομως ἀποσπάται ἀπό τήν ἀσπάρουσα λεπτομέ-
ρεια, ἐνώ ἔκει καί μόνο ἔκει διαδραματίζεται τό κακό. Καί ἔρχον-
ται οι ἐπόμενες γενέες μέ τήν πρωστική τους μηνή λευκή καί
μέ μόνη γνώση τής γενικεύσεις τῆς ιστορίας, καί ρίχνονται πάλι
στήν καταστροφή ἀμέριμνοι καί μέ δικαιολογίες δρισάνενα ξέφτια
ἰδεών, πού τά θεωρούν ἐπαρκή γιά νά ζαναπράσουν τό μέγα κα-
κο.

Ύπάρχει ένα ώραιο δημοτικό τραγούδι γιά τόν πόλεμο. Δέν έ-
ρω αν έχει ἀπόθησαρισθεί. Έγώ τό θυμάμαι δπως τό τραγού-
δούσε δ πατέρας μου.

Φέτος θά γίνει πόλεμος

Θά γίνει ἀνταρσία.

Θά κλάψουν μάνες γιά παιδιά
γυναίκες γιά τούς ἄντρες.

Θά κλάψ' ή χήρα ή Παναγιά
γιά τό μοναχογό της..

Αύτό τό τραγούδι τό ἀκουσα ἀπό τόν πατέρα μου στήν παρα-

Φύλλο τής 1ης Δεκεμβρίου 1940 τῆς
γαλλόφωνης Έφημερίδος «L'
Εντεπαντάν», πού ἐκδόθαν τότε στή
Θεσσαλονίκη καί πού ἀπευθυνόταν στό
ισραλιτικό στοιχεῖο. Τό κύριο δρόθο τῆς
έχει τίτλο «Η συνείδηση ἐνός λαοῦ πού
θέλει νά ζήσει» καί τό κύριο θέμα τῆς
1ης σελίδος «Νοέμβριος 1940, ο πόλ
τραγικός μήνας γιά τόν Μουσολίνι».
Γάπο δρόθο τού M. Κανδυλάκη, «Η
συμβολή τού Τύπου τῆς Θεσσαλονίκης
στόν πόλεμο τοῦ '40», «Έλληνικός
Βορρᾶς», 28 – 10 – 1980).

1940: Χριστιανοί και Έβραιοι τραυματίες στο Μποστάνειο Νοσοκομείο Μυτιλήνης.

κονομική και κοινωνική άθλιότητα. «Ομως τό κακό πλεονάζει» ύπερβαίνει δύλους αὐτούς τούς λόγους, τούς άφηνε πίσω και προχωρεῖ ώς καθαρό κακό. Είναι σάν το μίσος νά λειτουργεί μέσα στο αἷμα τού ἀνθρώπου και χρειάζεται κατά καιρούς νά ξέσπασει γιά την ἀνακούφιση τού ὄργανισμου. Καὶ θαν δέν έχει πραγματικό ἔχθρο, τότε τὸν δημιουργεῖ. Γι' αὐτό τὸ μίσος γίνεται φοβερή κινητήρια ιστορική δύναμη. Καὶ οἱ ιδεολογίες τῆς ἀγάπης (θρησκείες) και τῆς συναδέλφωσης (Μαρξισμός) στό τέλος καταφέγγουν στή βοήθεια τοῦ μίσους γιά νά ἐπιβιηθοῦν και νά ἐπεκταθοῦν. Τούς ἀνθρώπους δέν τούς ἐνώνει ἡ ἀγάπη μεταξύ τους, ἀλλά τὸ μίσος τους ἐνάντιον τοῦ «ἔχθροῦ».

Οι Θρησκείες κατασκευάζουν τοὺς «ἀπίστους» τοὺς «ἀίρετικούς» τοὺς «ἔχθρούς τοῦ Ἀλλάχ». Τά λεγόμενα ἀπέλευθερωτικά κινήματα κατασκευάζουν τούς «ἀντιδραστικούς», τούς «έκμεταλλευτές», τά «μονοπάλια», τούς «μημεριαλιστές», τούς «ἔχθρούς τοῦ Λαοῦ». Οἱ ιεροκήρυκες τῶν Θρησκειῶν καὶ οἱ ίνστρουχτορες τῶν μαρξισμῶν εἶναι μηχανισμοί διάπλωσης μίσους καὶ κατασκευῆς ἔχθρων. Χωρίς αὐτούς τούς μηχανισμούς δέν γίνεσαι κύριος τῆς ιστορίας. Ἀπό τὴν ἀλλή μεριά πάλι τίθενται σέ κυκλοφορία μίσης «ταξικά», «φυσιλετικά», «θενικά» κ.ο.κ. Οἱ ιστορικοί καὶ οἰκονομικοί καὶ κοινωνικοί λόγοι ὑπάρχουν, ἀλλά στό τέλος καταντοῦν νά υπερτεοῦν τήν ικανοποίηση τοῦ μίσους παρά νά λύνουν τά δικά τους προβλήματα. Γι' αὐτό βλέπομε μετά ἀπό κάθε πόλεμο κανένα πρόβλημα νά μήν είναι λυμένο. «Ἔγινε ὅμως κάτι ἄλλο· ἀνακούφιστηκε ὁ ὄργανισμος μέ τὸ ξέσπασμα τοῦ μίσους καὶ μέ τὴν καταστροφή.

Ἡ ἀτομική βόρμη καὶ δλα τά φοβερά ὥπλα πού ἐτοιμάζουν οι ἄγιοι τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσης, ποιό ιστορικό ἡ οἰκονομικό ἡ κοινωνικό πρόβλημα θά λύσουν; Μά θά είχαν λυθεῖ δλα αὐτά τά προβλήματα καὶ μόνο μέ τὰ ἀμύθητα κεφάλαια πού σπαταλοῦνται γιά τούς ἔξοπλισμούς. Δέν θά είχε λυθεῖ ὅμως τό μίσος· γι'

αὐτό καὶ έξαπολύονται τά σκυλιά τοῦ πολέμου.

Χρῆστος ΜΑΛΕΒΙΤΣΗΣ

Μέ τὴν εύκαιρια τῆς 40ῆς ἐπετείου τῆς 28ης Ὁκτωβρίου 1940, ἀνδημοσιεύουμε ἀπό τό περιοδικό «ΕΥΘΥΝΗ» τό παραπάνω ἅρθο.

Μιά γνώμη τοῦ Νίτσε γιά τούς Έβραιούς

«Τί ὀφείλει ἡ Εύρώπη στούς Έβραιους; Πολλά καὶ κακά καὶ πάνω ἀπ' ὅλα κάτι, πού είναι δριστο μαζί καὶ χείριστο: τό μεγάλο στύλ τῆς ἡθικότητας, τό τρομακτικό μεγαλεῖ τῶν ἀπειρων γνώσεων, τῶν ἀπέιρων ἐκδοχῶν, ὀδόκληρο τό Ρομαντισμό καὶ τό ὑψος τῆς ἡθικῆς ἀμφιβολίας καὶ ἐπομένως ἀκριβώς τό ἐλκυστικώτερο, τό δελεαστικότερο, τό ἔξοχώτερο στοιχεῖο εἰς ιριδισμούς καὶ θέληγτρα, στό ἀντιφέγγισμα τῶν δοπίων λαμποκοπάει σήμερα ὁ σύρανς τοῦ Εύρωπαικοῦ μας πολιτισμοῦ, ὁ βραδινός σύρανς — στίς τελευταίες του ίσως ἀναλαμπές. Γι' αὐτό ἐμείς οι καλλιτέχνες μεταξύ τῶν θεατῶν, καὶ τῶν φιλοσάφων, είμαστε εὐγνώμονες πρός τούς Έβραιους.»

('Από τή σειρά «100 ἀθάνατα ἔργα» τοῦ ἐκδοτικοῦ οίκου Γ. Παπαδημητρίου (Αθήνα, Ιανουάριος 1953), στό ἔργο τοῦ H. Mann «Ο Νίτσε», σὲ μετάφραση τοῦ E. Πανέτου, κεφάλαιο: Εκλογή ἀπό τό έργο του, σελ. 83).

ΧΑΝΟΥΚΑ

‘Η γιορτή τοῦ φωτός: σύγχρονη ἐρμηνεία τοῦ συμβολισμοῦ της

Κάθε χρόνο, στις 25 τοῦ μήνα Κισλέβ, ἀνάβουμε τὸ πρώτο κερί τοῦ Χανουκά. Ἐπὶ ὅχτω ἡμέρες τὸ συνεχῶς αὐξανόμενο φῶς τῆς Χανουκία μᾶς φέρει στὴ μνήμη μιὰ παλιά, ἀρχαία ιστορία, τὴν ιστορία τῶν Μακκαβαίων.

Τον πρὶν δύο χιλιάδες περίου χρόνια τέθηκε στίς Ταλμουδικές Ἀκαδημίες τὸ ἔρωτημα: «Μάι Χανουκά» («Ποιά εἶναι ἡ σημασία τοῦ Χανουκᾶ;»), οἱ ραββίνοι ἀπάντησαν μὲ τὴν ιστορία τοῦ ἑνός καὶ ἀμόλυντου δοχείου λαδιοῦ, πού θά μπορούσε νά ἀρκέσει γιά τὸ ἄναμμα τῆς Μελενορά (ἐφτάφωτη λυχνία), γιά μιὰ μόνο ἡμέρα. Τό λίγο αὐτό λάδι, κατά τρόπο ἀνεξήγητο καὶ θαυματουργό, συνέχισε νά καιει ἐπὶ ὅχτω μέρες, μέχρις ὅτου ἐτοιμάστηκε τὸ νέο εἰδικά παρασκευασμένο λάδι.

Παρόλον ὅτι ἐμεῖς σήμερα μπορεῖ νά γνωρίζουμε περισσότερο ιστορία ἀπό όσο οι ραββίνοι τῆς Ταλμουδικῆς ἐποχῆς, δέν θά μπορούσαμε νά δώσουμε καμμιά καλύτερη ἀπάντηση ἡ ἔκχηση γιά τὴ σημασία τοῦ Χανουκά, ἀπό τὴν παραπάνω συμβολική ιστορία πού μᾶς δίδαξαν ἐδῶ καὶ εἴκοσι περίου αἰώνων. Διότι, τὴ στιγμή πού ἐπαναγκαιάζοταν ὁ Ναός, μετά τὴν κατάρρευση τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀντίοχου, τὸ μέλλον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ διαγράφατον ἀκόμη ἀμφίβολο καὶ ἀνασφαλές. Κανένας δέν θά μπορούσε νά προβλέψει τότε, πῶς ἡ θρησκεία αὐτοῦ τοῦ μικροῦ λαοῦ θά ἐπιδρούσε τόσο ἀποφασιστικά ἐπί τῶν ἄλλων λαῶν τοῦ τότε εἰδωλολατρικοῦ κόσμου καὶ ὅτι θά ἐπιζησε ἐπί τούσας αἰώνες. Τό θαῦμα τῆς ιστορίας τοῦ λαδιοῦ, δέν ἀποτελεῖ παρά ἔναν ἄλλον τρόπο διατυπώσεως, μιὰ ἀλληγορική καὶ μεταφορική ἐκφραστή τοῦ θαύματος τῆς ἐπιβίωσεως τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τῆς συνεχοῦς καὶ δυναμικῆς παρουσίας του στόν κόσμο.

Πάνω ἀπό εἴκοσι ἔνα αἰώνες πέρασαν ἀπό τότε πού οἱ Ἑλληνιστές τῆς Ἀσσυρίας συγκρούσθηκαν μέ τοὺς Χασμοναίους, σὲ ἑκείνη τὴν κοσμούστορική μάχη. Ἀπό τότε, βέβαια, κανένας δέν μπορεῖ νά ισχυρισθεῖ πώς ἡ Ἐβραϊκή ζωὴ κύλησε ἡσυχα καὶ ὀμαλά. Τουναντίον, σὲ ὅλη τῇ διάρκεια τῆς μετέπειτα ιστορίας μᾶς ἀντιμετωπίσαμε ἔναν τρομερό ἔχθρο — τὸν Ἀντισημιτισμό. Ἀνάλογα μὲ τίς περιστάσεις καὶ τίς ἐποχές παρουσιάσθηκε κάτω ἀπό ποικίλα καὶ διαφορετικά προσωπεῖα καὶ πάντοτε διακήρυξε καὶ ἐσπειρε τό ἀναίτιο καὶ ἀδικαιολόγητο μίσος κατά τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ καὶ κατά τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.

Ἐξετάζοντας τό φαινόμενο τοῦ Ἀντισημιτισμοῦ, ἀπό ιστορική σκοπιά, θά μπορούσαμε νά διακρίνουμε δύο βασικές μορφές τοῦ φαινομένου αὐτοῦ: α) Τό μίσος κατά τῶν Ἐβραίων σάν ἀτόμων, δηλαδή τό μίσος πού στρέφεται πρός τό ἔθνος ἡ τῇ φυλή τοῦ Ἰσραήλ καὶ, β) Τό μίσος κατά τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, δηλαδή κατά τῆς θρησκευτικῆς του διδα-

Τά φῶτα αὐτά μᾶς μιλοῦν γιά μιὰ παλιὰ καὶ ἔνδοξη ιστορία...

σκαλίας, κατά τῆς Τορά καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ.

Παρόλον ὅτι συχνά οἱ δύο αὐτές μορφές τοῦ Ἀντισημιτισμοῦ συνυπῆραν κι ἔδρασαν παράλληλα ἡ μία ἀπό τὴν ἄλλη, πάντοτε, σὲ κάθε συγκεκριμένη περίοδο ἡ ἐποχή, κυριάρχησε ἡ ἀπό τίς δύο παραπάνω μορφές τοῦ Ἀντισημιτισμοῦ, πότε ἡ μία καὶ πότε ἡ ἄλλη.

Κάτω ἀπό αὐτό τὸ πρίσμα, οἱ διάφοροι διωγμοί τῶν Ἐβραίων ἀπό τοὺς Ρωμαίους, οἱ διωγμοί πού ύπεστησαν κατά τὸ σκοτεινὸν Μεσαίωνα καὶ ἀπό τὸν Ἐκκλησία καὶ ἀπό τὸ Ἰσλάμ, ἀνήκουν, σχεδόν πάντοτε, στὴ δεύτερη μορφή τοῦ Ἀντισημιτισμοῦ. Οι Ναζί ἀπό τὴν ἄλλη πλευρά, δέν ἐκαναν κανένα ἀπολύτως διαχωρισμό μεταξύ θρήσκων καὶ ἀθρησκών Ἐβραίων καὶ ἐπιχείρησαν τὴν ἔξοντωση ὅλων τῶν ἑκ γενετῆς Ἰσραηλίτων.

Οι ἀρχαῖοι ἡγέτες τοῦ Ἰσραήλ καθιέρωσαν δύο γιορτές πού ἀντιπροσωπεύουν τὴ σωτηρία τοῦ λαοῦ μας ἀπό τίς δύο αὐτές μορφές τοῦ Ἀντισημιτισμοῦ: τὴν ἡ θνική καὶ τὴ θρησκευτική. Τό Ποιρίμ καὶ τὸ Χανουκά. Ἡ ειδική προσευχή τοῦ Πουρίμ, Αλ Ανισσίμ (βλ. Καθημερ. Προσευχολόγιο, σελ. 128), πού προσθέτουμε κατά τὴν ἀπαγγελία τῆς Ἀμιντά, ἔχει ὡς ἔξῆς:

«Κατά τάς ἡμέρας τοῦ Μορδοχαΐ καὶ τῆς Ἐσθήρ... ὅταν ὁ ἀχρεῖος Ἀμάν... ἐπεζήτησε νά ἐξολοθρεύσῃ, νά φονεύσῃ καὶ νά ἔξοντωσῃ πάντας τούς Ἰσραηλίτας, νέους καὶ γέροντας, γυναῖκας καὶ παιδία... τότε ἀν ματαίωσες τό σχέδιόν του, καὶ κατέστρεψε τόν συλλογισμό του.»

Κατά τίς ἡμέρες τοῦ Χανουκά, πάλι, διαβάζουμε τὴν ἀκόλουθη προσθήκη:

«Κατά τάς ἡμέρας τοῦ Ματαθία τοῦ Ἀσμονέου... ὅταν τό βασίλειον τῆς Ἐλλάδος ἔξεστράτευσεν ἐναντίον τοῦ λαοῦ Σου Ἰσραήλ, διά νά υποχρεώσῃ αὐτούς νά λησμονήσουν τήν Τορά Σου, καὶ νά παραβιάσουν τούς δεσμούς Σου, Σύ... παρέδωσες τούς δυνατούς εἰς τάς χεῖρας τῶν ἀδυνάτων, τούς πολλούς εἰς τάς χεῖρας τῶν δικαίων, (Καθημ. Προσευχολ. σελ. 128 -9).

Ἀπό τὴν παραπάνω ἀναφορά τῶν κειμένων γίνεται σαφές πώς τό Πουρίμ ἀντιπροσωπεύει τὴ σωτηρία τῶν Ἐβραίων ἀπό τή πρώτη μορφή Ἀντισημιτισμοῦ, τὴν σωτηρία τῶν Ἰσραηλίτων ἀπό τή ἔξοντωτική μανία τοῦ Ἀμάν,

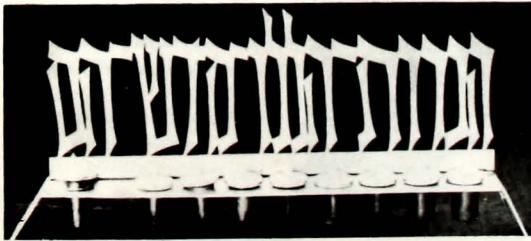
κατά τήν έποχή της βασιλείας τοῦ Ἀχασβερώς. Τό δέ Χανουκά ἀντιπροσωπεύει τή σωτηρία τοῦ Ἰσραήλ ἀπό τή δεύτερη μορφή Ἀντισημιτισμού, ὅταν ὁ Ἑλληνολάτρης βασιλιάς Ἀντίοχος ἐπεδίωξε νά ἔκριζώσει ἀπό τήν καρδιά τῶν Ἐβραίων τήν πνευματική καί πολιτιστική κληρονομιά τους – τήν Τορά.

Αὐτή ἡ βασική διαφορά μεταξύ τοῦ Πουρίμ καί τοῦ Χανουκά γίνεται αἰσθητή ἀκόμη κι ἀπό τόν τρόπο πού γιορτάζονται. Τό Πουρίμ, ὅταν εύγνωμονοῦμε τόν Ὑψιστο γιά τή σωματική διάσωση τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ, γιορτάζεται μέ ἑορταστικά γεύματα καί γλέντια, μέ τήν προσφορά καί τήν ἀνταλλαγή δώρων καί γλυκισμάτων καί μέ τή μέριμνα τῶν ύλικῶν ἀναγκῶν, ἔκεινων πού χρειάζονται βοήθεια καί συμπαράσταση. Ἀπό τήν ἄλλη μεριά, οἱ κανόνες πού διέπουν τόν ἑορτασμό τοῦ Χανουκά χαρακτηρίζονται ἀπό μία πνευματικότητα, μέ τήν ἀπαγγελία τοῦ Ἀλλέλ, (βλ. Καθημερ. Προσευχοῦ σελ. 53648) ὑμνων καί δοξαστῶν πρός τόν Ἀόρατο καί Ἀύλο Φύλακα τοῦ Ἰσραήλ καί μέ τό ἀναμματή τῆς Χανουκία.

Κάνοντας ἐδῶ μιά παρένθεση, θά πρέπει νά τονίσουμε ἔνα σημεῖο πού ἔχει πολὺ παρεξηγηθεῖ τόσο ἀπό τούς μή Ἐβραίους ὅσο καί ἀπό τούς ἰδίους τούς Ἐβραίους. Εἶναι γεγονός πώς τό ἵστορικό τοῦ Χανουκά ἀφορά καί ἀναφέρεται σέ μία σύγκρουση τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. «Οπως, ἐπίσης, ὅτι διάγνωντας Μακκαβαίων ἀπέβλεπε στήν παρεμπόδιση τῆς εἰσαγωγῆς στή ζωή τοῦ Ἰσραήλ δρισμένων Ἑλληνιστικῶν ήθων καί ἐθίμων, διότι ἥσαν ἀντίθετα μέ τή μονοθεϊστική καί ηθική διδασκαλία τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ή βιαιη, ὅμως, ἀντίδραση τῶν τότε Ἰουδαίων δέν ἀπευθύνονταν κατά τοῦ ἐγένει Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Οι Μακκαβαίοι δέν ἔξεστρατεύσαν κατά τής Ἀκαδημίας, τοῦ Λυκείου ἡ τής φιλοσοφικῆς Στοᾶς, ἀλλά κατά τῶν ἀρχαίων γυμναστηρίων, τῶν σταδίων, τῶν ἱπποδρόμων, τοῦ θεάτρου καί κατά τής ἀνηθικότητος, πού αύτά τά ἰδρύματα καί αύτοί οι θεσμοί ἀντιπροσώπων. Ἐδῶ ἔξιζει νά θυμηθοῦμε τήν παραπρήση τοῦ Πλάτωνος, διόποιος στούς «Νόμους» του προειδοποιεῖ κατά τῶν γυμναστηρίων διότι αύτά ἐνθαρρύνουν τήν ἀσκηση τῆς ἀφύσικων σχέσεων μεταξύ τῶν νέων. Αὕτη τήν ἀνηθική πλευρά τοῦ τότε Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ξεσκάθηκαν νά καταπολεμήσουν οι Μακκαβαίοι, καί γι' αύτό τό λόγο καί αύτή ή Χριστιανική Ἐκκλησία κατατάσσει τούς Ἀσμοναίους μεταξύ τῶν τιμωρεύοντας τήν προσπάτων.

Τό Χανουκά, μέσω τοῦ συμβόλου τῆς γιορτῆς, τή Χανουκία, ἀντιπροσωπεύει τήν ἐπιβίωση τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πνεύματος. Αὔτη ἡ ἀδιάκοπη ἀναγέννηση τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πνεύματος ἐκφράζεται, μέ πολὺ γλαφυρότητα, μέ τή συμβολική μορφή τοῦ θαύματος τοῦ λιγοστοῦ λαδιοῦ. «Ολες ἔκεινες οι πνευματικές δυνάμεις πού ἔπρεπε νά καλλιεργούν τής Ιουδαϊκές διδασκαλίες καί νά προσαπτίζουν τής ηθικές προσταγές τῆς Τορά, είχαν δελεασθεῖ καί είχαν τεθεῖ ὑπό τήν ἐπίδραση τοῦ ἐφήμερου ειδωλολατρικοῦ κάλλους. Τό λιγοστό φῶς, ὅμως, πού ἔκαιγε μέσα στίς καρδιές δρισμέ-

Σύγχρονη Χανουκιά σέ ἀσήμι.

Άναμμα τοῦ φωτός τοῦ Χανουκά στόν πρό τοῦ Τείχους ψή Δακρύων χώρον.

νων θαρραλέων καί πιστῶν τηρητῶν τής μονοθεϊστικῆς Ἡθικῆς, κατέστη ἀρκετό γιά νά ξαναζωντανέψει καί νά διασώσει τόν Ἰουδαϊσμό.

«Ἐνας τέτοιος θαρραλέος πιστός ύπηρξε ὁ ιερέας Ματαθίας, ὁ διόποιος ξεσκάθηκε κατά τής ύποδουλώσεως τῆς Τορά στό διψεκάθεο τοῦ Ὁλύμπου, διακηρύσσοντας: «Ἄκομη κι ἀν ὅλα τά ἔθνη ὑπακούσουν στόν Ἀντίοχο, καί κάθε ἔθνος ἀπομακρύνθει ἀπό τούς προγονικούς του νόμους καί τά ἔθιμα, ἔγγι καί τά παιδιά μου, καί τά ἀδέλφια μου, δέν πρόκειται νά ἀπομακρυνθοῦμε ἀπό τή Συνθήκη τών πατέρων μας.»

«Υπό αύτή τήν ἀποψη, διάγνωντας Τό Μακκαβαίων ἀποτελεῖ γιά τό Ἰουδαϊκό πνεύμα καί τήν Ἐβραϊκή ιστορία, ἀκριβῶς διά τοῦ καὶ ἡ νίκη τοῦ Μαραθώνος συμβολίζει γιά τήν Ἑλληνική ιστορία καί παράδοση. Ή θυσία μιᾶς χούφτας ἀνθρώπων παραμένει ἀνέξιτη στή μνήμη διολκήρου τοῦ ἔθνους καί ἀποτελεῖ μία αιώνια πηγή ἐλπίδας καί πίστεως στά ἔθνικά ίδανικα.

«Οπως τό ἔνα κερί τῆς Χανουκία ἀνάβει τά ύπόλοιπα κεριά, ἔτσι τό ἔνα αὐτό ἀτομό, ὁ Ματαθίας, μετέδωσε τή φλόγα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ μέσα στίς καρδιές τῶν ἀλλών ἀδελφῶν του. Τό φῶς – σύμβολο τοῦ Χανουκά – ἀποτελεῖ ἔνα πανανθρώπινο σύμβολο γιά τό πνεύμα. «Οταν, συνεπώς, ἀνάβουμε τά κεριά τῆς Χανουκία θά πρέπει νά είμαστε ἐνήμεροι τῆς βαθύτερης σημασίας καί τοῦ συμβολισμοῦ αὐτῆς τῆς πράξεως. «Οτι, ὅσα σκοτάδι κι ἄν ἐπικρατεῖ τριγύρω μας, ἐφόσον ἐπιζεῖ ἀκόμη κάποιος σπινθήρας τῆς ἀληθινῆς φλόγας τῆς Τορά, τοῦτο ἀρκεῖ γιά νά μπορέσουμε νά ἀνάψουμε ἔνα δεύτερο, ἔνα τρίτο, ἔνα τέταρτο... κι ἔνα δύγδο φῶς, μέχρις ὅτου ὅλο τό Ἰσραήλ καί δηλ ή ἀνθρωπότητα φωτισθοῦν ἀπό τό φῶς τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἐνός καί Μοναδικοῦ Θεοῦ καί τῆς πανανθρώπινης ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Η.Σ.

“Ολοι γνώριζαν τό
Βρανόπουλο σάν τόν έ-
πιτυχημένο δημόσιο λει-
τουργό. Λίγοι όμως ίσως,
ξέύρουν καί τόν «άνθρω-
πο» Βρανόπουλο, τόν ά-
γωνιστή, τόν ιδεολόγο,
τό γενναίο, πού άπειρες
φορές στήν άστυνομική
του καριέρα, έδειξε πώς
πάνω άπό τά προσωπικά
του συμφέροντα, τοπο-
θετούσε τό καθήκον καί
τήν άγάπη πρός τό συν-
άνθρωπο.

Τό τελευταϊο αύτό ί-
σχύει ίδιαιτέρως γιά τούς
‘Εβραίους τής Αθήνας,
άπό τούς διποίους οι πα-
λαιότεροι θυμούνται μέ-
εύγνωμοσύνη τή στοργή
πού βρήκαν κοντά στό
Βρανόπουλο, χάρη στήν
όποια σώθηκαν άπό τά
στρατόπεδα συγκεντρώ-
σεως καί τά κρεματόρια.
‘Η άναγνώριση τής συμ-
βολής τοῦ Βρανόπουλου
στήν περίθαλψη τῶν
‘Εβραίων, έκδηλώθηκε,
έκτος τῶν άλλων, καί μέ-
ψηφισμα πού έξέδωκε τό
Κεντρικό Ισραηλιτικό
Συμβούλιο.

‘Ο θάνατος τοῦ Βρα-
νόπουλου καί ή έκδοση
τοῦ ψηφίσματος πού
προαναφέραμε, φέρνει

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ‘Η Άστυνομία Πόλεων άρωγός στό δρᾶμα τῶν ‘Εβραιών

Πρίν λίγο καιρό, πέθανε, όπως είναι γνωστό στήν Αθήνα, ό τέως ύπουργός καί τέως άστυνομικός διευθυντής Δημήτριος Βρανόπουλος. Χι-
λιάδες άνθρωποι κατευόδωσαν στήν τελευταϊα του κατοικία τόν ύπέροχο πολιτικό καί άστυνομικό, πού άφιέρωσε τή ζωή του στήν ύπηρεσία τής κοινωνίας καί τής πατρίδος.

στήν έπικαιρότητα, μιά άγνωστη σελίδα άπό τή δράση τής Άστυνομίας Πόλεων κατά τή διάρκεια τής μάυρης κατοχής. Πρόκειται γιά τήν άπεγνωσμένη προσπάθεια, πού έκαναν δεκάδες άστυνομικοί τῶν Αθηνῶν, προκειμένου νά σώσουν συμπολίτες μας ‘Εβραίους.

“Όπως είναι γνωστό, άμέσως μετά τό σργοί αίματος σέ βάρος τῶν Ισραηλιτῶν τής Θεσσαλονίκης, τόν Ιούνιο τοῦ

1942, οί «βλέψεις» τῶν Ναζιστῶν, στράφηκαν καί πρός τίς άλλες έλληνικές πόλεις καί κυρίως τήν Αθήνα, όπου άνθούσε τό έβραικό στοιχείο. Λίγους μηνες άργοτερα, τόν Ιανουάριο τοῦ 1943 ό ‘Αιχμαν, πού βρισκόταν στήν Θεσσαλονίκη, πρίν έπιστρέψει στή Βιέννη, πέρασε καί άπό τήν Αθήνα γιά νά ένημερωθεῖ άπό τίς ύπευθυνες γερμανικές άρχες τής έλληνικής πρωτευούσης, γιά τό «έβραικό ζήτημα».

Μέ τή συνοδεία τοῦ ταγματάρχη Γιόχαν Μπούργκ, ό ‘Αιχμαν ήλθε στήν Αθήνα καί πήγε κατ’ εύθειάν στό ξενοδοχείο τής «Μεγάλης Βρεταννίας», όπου συνεργάστηκε μέ τό στρατηγό τῶν “Ες - ”Ες Σιμάνα, τόν άρχηγό τής γερμανικής κατασκοπείας στήν Ελλάδα ‘Αρθούρο Ζάιτς, τόν προϊστάμενο τοῦ τμήματος τής Γκεστάπο Αθηνῶν πλοιάρχο Ντόελ καί άλλους άξιωματικούς τών ναζιστικῶν μυστικῶν ύπηρεσιών.

Τή «σύναξη» τόσων δημίων στή «Μ. Βρεταννία» άντιλήφθηκε τό γραφείο άντικατασκοπείας τής Άστυνομίας Πόλεων τό οποϊ, παρά τίς άνυπερβλητές δυσκολίες, λειτουργούσε κάτω άπό τήν ίκανή ήγεσία τοῦ άστυνόμου Ιωάννη Ξυνόπουλου. Οι άστυνομικοί τοῦ γραφείου τοῦ Ξυνόπουλου είδοποίησαν γιά τά «καθέκαστα» τό Δ/ντή τής Άστυνομίας Αθηνῶν ‘Αγγελο ‘Εβρετ. Τήν έπομένη τό πρώι, στίς 16 δηλαδή Ιανουαρίου, πρίν άκομα φέξει καλά, μιά άσυνήθιστη κί-

‘Ο πρόεδρος τοῦ Κ.Ι.Σ.
κ. Ιωσ. Λόβιγγερ, κατά^{την} τελετήν τής
15. 7. 70 μέ τόν
τιμηθέντα άπό τό
‘Ιδρυμα Δ. Βρανόπουλο,
άστυνομικό διευθυντή.

Πλαστή ταυτότητα άπό έκεινες μέτις όποιες ή 'Αστυνομία έφοδιαζε τούς Έβραιους τών Αθηνών. Άνηκει στόν Ισραηλίτη δικηγόρο τών Αθηνών κ. Κοέν. Μέ τήν ταυτότητα αύτή ω. κ. Κοέν γλύτωσε άπό τάχεια τής Γκεστάπο.

νηση σημειωνόταν στά γραφεία τοῦ Διεθνούς Έρυθροῦ Σταυροῦ στήν δόδο Σπεισιόπου στό Κολωνάκι. Τά σκαλοπάτια τοῦ Έρυθροῦ Σταυροῦ άνέβαιναν βιαστικά δ' Αρχιεπίσκοπος Αθηνῶν, δ' πρόεδρος τῶν Λευκοράσων άναπτήρων Βολντεμάρ Ντείντριχ, δ' Αγγελος Έβερτ, δ' Νορβηγός Οπτο Ιβερσεν, μέλος τοῦ Διενούς Έρυθροῦ Σταυροῦ στήν Ελλάδα καί μερικοί ἄλλοι. Σκοπός τῆς συναντήσεως έκείνης ήταν βασικά, δ' συντονισμός τῶν ένεργειῶν για νά άποτραπεῖ δ' ἔστω νά μετριασθεῖ δ' κατά τῶν Έβραιών διωγμός. Ατυχῶς, δέκα πέντε μόνο ήμέρες μετά τή συνάντηση τῶν ναζιστικῶν στελεχών, στή Θεσσαλονίκη ἀρχιζε δ' θαμαδική έξόντωση καί μεταφορά τῶν Ισραηλιτῶν στά στρατόπεδα τοῦ θανάτου.

Ο κίνδυνος καί γιά τούς Έβραιούς τῆς Αθήνας ήταν φανερός. «Προανάκρουσμα» τῶν «μέτρων» πού ἐπρόκειτο νά πάρουν οι Γερμανοί, ήταν η ὄργανωση καί στήν Αθήνα τμήματος διώξεως τῶν Έβραιών τό δόποιο, σέ «πρώτη φάση» καταλήστευσε τίς έ-

Άγγελος Έβερτ.

βραϊκές περιουσίες καί συνέλαβε τόν Αρχιραβίνο δρα Κόρετ καί τό σημαίνον μέρος τῆς κοινότητος Ζουλταζάρτες, τούς διποίους έστειλε άεροπορικώς στή Βιέννη. Πρό τού δραματικοῦ ἐνδεχομένου νά έπαναληφθεῖ καί στήν έλληνική πρωτεύουσα τό δλοκαύτωμα τῆς Θεσσαλονίκης, κινητοποιήθηκαν πολλά στελέχη τῆς Αστυνομίας Πόλεων, τά δοπιά κατεῖχαν έπικαιρά πόστα.

Σάν πιό πρόσφορο μέσο, γιά νά σωθοῦν οι Έβραιοί τῶν Αθηνῶν, Θεωρήθηκε δ' ἔκδοση πλαστῶν ταυτοτήτων, μέ τίς διοῖες στούς Ισραηλίτες θά δίνονταν χριστιανικά ονόματα. Άμεσως, γιατί κάθε μέρα πού περνοῦσε δ' κίνδυνος πλησίαζε δλο καί περισσότερο, συγκροτήθη-

καν στήν Αστυνομική Διεύθυνση Αθηνῶν καί στή Γενική Ασφάλεια συνεργεία άπό έμπιστους άστυφύλακες καί ἀρχισαν κατά δεκάδες νά έκδιδουν πλαστές ταυτότητες, μέ τίς διοῖες καί μέ ἄκρα μυστικότητα έφοδιάσθηκαν οι περισσότεροι Έβραιοί τῶν Αθηνῶν.

Ψυχή τοῦ παράτολμου καί ἐπικίνδυνου έγχειρήματος, δ' άστυνομικός δ/ντής Αγγελος Έβερτ, δ' άστυνομικός δ/ντής Δημ. Βρανόπουλος, δ' άστυν. δ/ντής Μιχ. Γλύκας καί ἄλλοι, διπας δ' άστυνόμος Τσενόγλου, δ' άστυνόμος Λουκάκης καί πολλοί ἄκομα, οι διοῖοι, εἴτε άνηκαν στής άργανωμένες διμάδες τῆς Αστυνομίας εἴτε άποτελούσαν τμήματα ἄλλων διμάδων ἀντιστάσεως.

«Έκτος ἀπό τό μυστικό πόλεμο κατά τῶν κατκτητῶν, θυμάται δ' ὑπαστυνόμος Βολταράκης, ἔπρεπε νά τονώσουμε τό έθνικό φρόνημα, νά ἐνισχύσουμε κατά τό δυνατό τήν παθητική καί ένεργητική ἀντίσταση τοῦ λαοῦ καί νά σώσουμε τούς Βρετανούς, Νεοζηλανδούς, Έβραιούς, Αύστραλούς, Έλληνες κ.ά. πού κατεδίωκαν οι

άρχες κατοχῆς. Μέ τά πλαστά δελτία ταυτότητος δ' Λονδρέζος Τσόνσον γινόταν Γιαννόπουλος, κάτοικος Αθηνῶν, δ' Σκώτος Μακκλίδης γινόταν Μακρίδης, δ' Έβρατος Κοέν, Κοντόπουλος, δ' Νεοζηλανδός Νίκολ, Νικολάου κ.λπ.».

Μέ τίς πλαστές ταυτότητες, τίς διοῖες ύπεγραφε δ' Έβερτ, δ' Βρανόπουλος καί ἄλλοι ἀνώτατοι ἀξιωματικοί τῆς Αστυνομίας, οι Έβραιοί τῶν Αθηνῶν μπόρεσαν νά ἀλλάξουν σπίτι, νά κρύβονται, νά κυκλοφορούν καί τελικά νά γλυτώσουν άπό τή βέβαιη μεταφορά τους στά κρεματορία.

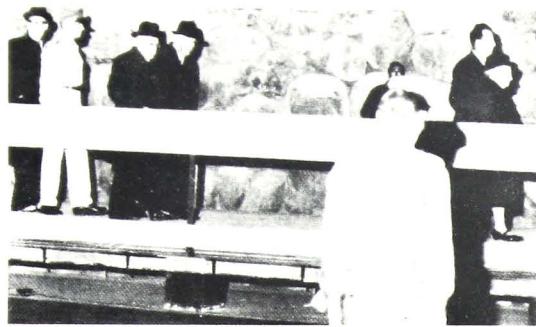
Άλλα, δέν ήταν μόνο οι Έβραιοί τῶν Αθηνῶν πού, χάρις στήν ήρωική στάση τῶν άστυνομικῶν, σώθηκαν ἀπό τή χιτλερική θηριωδία. Εκατοντάδες Ισραηλίτες πρόσφυγες ἀπό τίς χώρες τῆς κεντρικής Εύρωπης ἐφθασαν σάν τά κυνηγμένα πουλιά στήν Αθήνα. Σ' δλούς αύτούς δίνονταν ἀδειες παραμονής στήν Ελλάδα καί ἀδειες διελεύσεως (TRANSIT). Τό συντονισμό τού άνθρωποτικού αύτοῦ έργου τῆς Αστυνομίας εἶχε διοικητικός

διευθυντής Δημήτρ. Βλαστάρης πού άνέλαβε τούς Έβραιους πρόσφυγες ύπό την προστασία του, παρά τίς συνεχεῖς διαμαρτυρίες καί άπειλές της Γερμανικής Πρεσβείας. Αργότερα, κατά τή διάρκεια της κατοχής, ό Βλαστάρης παραποίησε καί άλλοιώσε τη μητρώα της Υπηρεσίας Άλλοδαπών, της οποίας ήταν προϊστάμενος, γιά νά βοηθήσει τούς Έβραιους ξένους ύπηκοους καί μέ τη βοήθεια της Αστυνομικής Διεύθυνσεως νά τούς έφοδιάσει μέ πλαστές ταυτότητες.

"Ομως οι Έβραιοι τών Αθηνῶν γνώρισαν καί σέ άλλες περιππώσεις τή στοργή καί τή βοήθεια της Αστυνομίας. Πολλοί κρύβονταν μέσα στά άστυνομικά τμήματα όπου μοιράζονταν τό φτωχικό σισσίπιο μέ τούς άστυφύλακες. "Άλλοι συνοδεύονταν άπό άστυνομικούς γιά νά ξεφύγουν άπό τά μπλόκα καί τίς γερμανικές περιπόλους. "Άλλοι τέλος άδηγήθηκαν στούς μυστικούς τόπους διαφυγῆς, γιά νά άναχωρήσουν στήν Αίγυπτο καί τή Μ. Άνατολη.

Γιά τήν αύταπάρνησή τους αύτή, πολλοί άστυνομικοί συνελήφθησαν, ένω άλλοι φυλακίστηκαν καί βασανίστηκαν.

'Άλλα, ή άρωγή τής Αστυνομίας Πόλεων πρός τούς Έβραιους τής Έλλαδος συνεχίστηκε καί μετά τήν κατοχή. Οι ύπαρξεις της συνέλαβαν καί παρέδωσαν στή δικαιοσύνη πολλούς Γερμανούς, διώκτες τοῦ Έβραικού στοιχείου καί πράκτορές τους. "Ενας άπό αύτούς ό περιώνυμος Χ., πού δρύγιασε σέ βάρος τών Ισραηλιτών τής Θεσσαλονίκης, μετά τήν

"Αποψη τής κυρίας αιθούσης τοῦ Γιάντ-Βασέμ.

άναχωρηση τών Γερμανῶν άπό τήν Έλλάδα, πήγε τό 1944 στό Μπάρι τής Ιταλίας μέ πλαστά πιστοποιητικά, ώς θύμα δῆθεν τών κατακτητῶν. 'Η πραγματική του ταυτότητα άποκαλύφθηκε άπό τόν ύπαστυνόμο Βολταιράκη καί ό Χ. συνελήφθη. 'Αξίζει, νομίζουμε, νά παρατεθεῖ ένα μέρος άπό τό γραφαφο πού μέ ήμερομηνία 1η Μαΐου 1944 έστειλε στόν ύπαστυνόμο Βολταιράκη, ή έδρεύουσα στό Μπάρι τής Ιταλίας Διασυμμαχικής Επιτροπή.

«'Η σύλληψις τοῦ περιωνύμου Χ., άναφέρει ή Διασυμμαχική Επιτροπή, έπετεύχθη μόνον χάρις εις τά παρέχόμενα ύψη ύμῶν στοιχεῖα, περί τής άτιμου καί άπανθρώπου άντιεβραϊκής δράσεως τοῦ δρύγανου τούτου τής Γκεστάπο.

Δύνασθε νά είσθε εύτυχης, διότι χάρις είς ύμᾶς άπεκαλύφθη έγκαιρως ποϊος ήτο ό Χ. καί μᾶς έδόθησαν τά στοιχεῖα τής έξουδετερώσεως άφ' ένός έπικινδύνου πράκτορος καί άφ' έτερου τής άποδείξεως, διά μίαν άκομη φοράν, ότι ή Έλλας τούς διώκτας τοῦ Έβραικού στοιχείου θεωρεῖ ως ίδιους αύτής διώκτας».

Γιά τήν προσφορά της αύτή πρός τό έβραικό στοιχείο τής Έλλαδος, ή Αστυνομία Πόλεων τί-

μέθηκε μέ ειδικό διπλωματικό άπό τή Διεθνή Ενωση Ισραηλιτών, ή όποια καί τήν ένέγραψε στή χρυσή Βίβλο της. Στή συνέχεια καί σέ μια συγκινητική τελετή, πού έγινε τήν 15 - 7 - 1970 στήν αιθούσα τής Αρχαιολογικής Εταιρείας, τό έβραικό Ίδρυμα Γιάντ Βασέμ έτιμησε καί άπενειμε τόν τίτλο τοῦ Δικαίου τών Εθνῶν στόν Αρχηγό τής Αστυνομίας Πόλεων Αγγελο Έβερτ, τόν άστυνομικό διπλωματικό άφ' ένος Δημ. Βρανόπουλο, τόν άστυνομικό διπλωματικό άφ' ένος Μιχ. Γλύκα καί τό διοικητικό διπλωματικό άφ' ένος Αστυνομίας Πόλεων Δημ. Βλαστάρη.

Κατά τήν άπονομή τών τιμητικῶν διπλωμάτων καί ένων άπό τά μάτια ζωλων έτρεχαν δάκρυα, άκούστηκαν συγκινητικοί λόγοι άπό τούς τιμηθέντες, άπό τόν πρόεδρο τοῦ Κεντρικοῦ Ισραηλιτικοῦ Συμβουλίου κ. Λόβιγγερ, άπό τόν διπλωματικό έκπρόσωπο τοῦ Ισραήλ κ. Καρόζ καί άπό τόν άπεσταλμένο τοῦ Ίδρυματος Γιάντ Βασέμ.

Ό απεσταλμένος τοῦ Ίδρυματος είπε μεταξύ τών άλλων: «Κατά τήν σκοτεινήν περίοδον τών λαών τής Εύρωπης, ότε ή ναζιστική μπότα έπατησε τό εύρωπαϊκόν έδαφος άφινοντας πίσω καμένα έρειπια, ότε άθωι έπιροβολούντο καί ένεταφιάζοντο ζωντανοί εἰς

τεραστίους κοινούς τάφους, ότε έκατομμύρια άτομων υφίσταντο άσφυξιαν άπό άέρια καί έκαιοντο εἰς κρεματόρια, όλα αύτά μόνο καί μόνο διότι ήσαν Έβραιοι, όταν κατά τήν ίδιαν αύτήν περίοδον οι Ναζιστές έκυριευσαν τήν χώρα σας, τήν ομορφή Ελλάδα, σπειρούντας τόν φόβον καί τόν τρόμον μεταξύ τών κατοίκων, έσεις οι τιμώμενοι σήμερον υπήρξατε μεταξύ έκείνων πού δέν έδειλιασαν. Μέ κίνδυνο τής ζωῆς σας καί τών μελών τής οικογενείας σας, διεσώσατε Έβραιούς. Μοιραστήκατε μαζί τους τήν φτωχική μερίδα τού ψωμιού σας. Τούς προσφέρατε άσυλο κάτω άπό τή δική σας στέγη. Τούς μεταφέρατε όποτε έχρειάσθη εἰς άσφαλέστερον μέρος. Τούς βοηθήσατε νά εύρουν καταφύγιον στά βουνά. Καί όλα αύτά χωρίς τόν άπωτερο σκοπό τής άνταμοιβής, άλλα ώθούμενοι άπό μια βαθειά έσωτερική άνθρωπιστική άνάγκη μέ κίνητρο τήν άγάπη τού πλησίον, διαιωνίζοντες μέ τόν τρόπον αύτόν τήν ένδοξον παράδοσιν φιλίας καί καλής γειτνιάσεως πού ύπηρξαν άνεκαθεν μεταξύ έλληνικού λαού καί Έβραιων τής Έλλαδος».

Ό ήρωισμός καί ή αύταπάρνηση τών άνδρων τής Αστυνομίας, στήν άπεγνωσμένη προσπάθειά τους νά σώσουν άπό τά κρεματόρια τούς συμπολίτες Έβραιους, άπετέλεσε καί πρέπει νά άποτελέσει παράδειγμα πρός μίμηση. "Όπου ύπαρχουν άνθρωποι, καί ό πιο μεγάλος πόνος γλυκαίνει καί, χωρίς άλλο, δυμορφαίνει καί δίνει νόημα στή ζωή.

ΑΝΤΩΝ ΤΣΕΧΩΦ:

ΤΟ ΒΙΟΛΙ ΤΟΥ ΡΟΤΣΙΛΔ

ΤΟ ΒΙΟΛΙ ΤΟΥ ΡΟΤΣΙΛΔ

(Διάνυνα)

Συμπληρώθηκαν ἐφέτος 120 και τῶν ἀπόψεων τῆς ρωσικῆς κοι-
χρόνια ἀπό τή γέννηση τοῦ Τσέ- νωνίας τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς θέσεως
χωφ, πού xάθηκε πρίν κλείσει τά τῶν Ἐβραίων σ' αὐτή.

Τό δίηγμα αυτό, μεταφρασμένο από τά ρωσικά από τόν Άγαθ. Ν. Κωνσταντίνδη, δημοσιεύτηκε στό περιοδικό «Παναθήναια» τό 1904, στό θάνατο του Τσέχωφ. Ή άναμικτή καθαρεύουσα της έποχής δι-

Τό δίγημα πού δημοσιεύουμε δίνει μιά έναρξη εικόνα των έθιμων νει στό δίγημα μιά ξεχωριστή χάρη.

Ο Τσέχωφ στά 1900

‘Η πολίχνη ήτο μικρά, χειροτέρα από χωρίον και ζήσων είς αὐτήν μόνον γέροντες, οι όποιοι τόσον σπανίως άπεθνησκον, πού ήταν μαλισταί ἀπελπισία. Εἰς τό νοσοκομεῖον δέ καὶ εἰς τάς φυλακάς ή ζήτησις της Φερέπρων ήτο παραπολύ μικρά. Μέ ένα λόγον, οι ἔργασιαί δέν ἐπήγαιναν καλά...’ Αν ό ‘Ιάκωβος Ιβάνοφ ήτο φερετροποίος είς νομαρχιακήν πόλιν, Βεβαίως θά ήτο κάτοχος ίδικής του οίκιας και θά τόν ἀπεκάλουν ‘Ιάκωβον Μαθαίγεβιτς’· ἔδω ὅμως είς τήν πολίχνην τόν ὄντομαζον ἀπλῶς Γιάκωβον, δέν ηξεύρω δέ διατί κοινῶς τόν ἀπεκάλουν Μπρούντζον. Έζουσε πτωχικά σάν ἀπλός μουζικος, είς μικράν παλαιάν καλύβην μέ ἐν μόνον δωμάτιον καὶ εἰς τό δωμάτιον αὐτό κατώκουν αὐτός, ή Μάρθα, ή Θερμάστρα, μία διπλή κλίνη, τά φέρετοα, μία τράπεζα ἔργασίας καὶ δλον τό νοικοκυριό.

Ο Γιάκωβος κατεσκεύαζε φέρετρα καλά καί στερεά... Διά τούς μουζίκους καί τούς ἀστούς τά ἔκαμνε εἰς τό ἀνάστημα του καί οὐδέποτε ἐλανθάσθη, διότι ὑψηλότερος καί δυνατώτερος ἦπο αὐτόν δὲν εὑρίσκετο κανεῖς, μήτε εἰς αὐτάς τάς φυλακάς, καίτοι ήτο πλέον ἐβδόμηκοντούτης. Διά τούς εύγενεις δέ καὶ τάς γυναῖκας τά ἔκαμνε μέ τό μέτρον, καὶ πρός τοῦτο μετεχειρίζετο σιδηροῦν πῆχυν. Παραγγελίας διά παιδικά φέρετρα ἐδέχετο ὅχι τόσον προθύμως, καὶ τά κατεσκεύαζε χωρὶς μέτρον, μετά περιφρονήσεως καὶ κάθε φοράν, λαμβάνων χρήματα διά τὴν ἐργασίαν του, ἔλευς:

— Νά σοῦ πῶ, δέν μοῦ ἀρέσει νά καταγίνωμαι εἰς μικροδουλειάς.

Έκτος της μαστορούσινης του ήξειρε νά πάιζη καί βιολίον καί είχε άπό αὐτό μικρόν είσοδόμα. Είς την πολίχνην, κατά τούς γάμους ἔπαιζε συνήθως ἑβραϊκή όρχήστρα, τήν όποιαν διηγήθυνε ὡς καστιερωτής Μωϋσῆς Ἡλίτις Σαχκές, λαμβάνων πλέον τοῦ ἡμίσεος ἐκ τοῦ κέρδους. Ἐπειδὴ δὲ Γιάκωβος ἔπαιζε καλὸν βιολί, ίδιως ρωσικά τραγούδια, δὲ Σαχκές τόν προσεκάλει ἐνίστηε εἰς τὴν όρχήστραν, ἀντὶ πενήντα καπικίων τὴν μήμεραν μή στηρειλαμβανομένων τῶν δώρων. "Οταν δὲ Μπροῦντζος ἐκάθητο εἰς τὴν όρχήστραν, πρώτος πάντων, ἴδρωνε καί ἐκοκκίνιζε τὸ πρόσωπόν του. Ἡτο καύσων, ἀνεδίδετο ἀπόφορά σκόρδου μέχρις ἀποπνί-

γειού, τό βιολίον ἔξεφωνίζε, παρά τό δεξιόν οὐς ἐρογχάλιζεν ἡ βαθυβάρβιτος, παρά τό ἀριστερόν Ἐθρήνει ὁ πλαγιαλός, τὸν ὄποιον ἐπαίζε πυρόμαλος, λιπόσαρκος ἰουδαῖος μέ δόλκηρον δίκτυον ἐρυθρῶν καὶ κυανῶν φλεβῶν εἰς τό πρόσωπον, φέρων τό ἐπίθετο τοῦ γνωστοῦ βαθυπλούτου Ρότσιλδ. Καὶ δὲ κατηραμένος αὐτός ἰουδαῖος, καὶ τό εύθυμοτέρον τραγούδι προσεπάθει νά τό κάμνη λυπτηρόν. Χωρίς καμψίαν προφανή ἀφορμήν δὲ Γιάκωβος εἶχε ποιειθεῖ βαθυμόδον μέ μῆσος καὶ ἀπέχθειαν πρός τούς Ἐβραίους καὶ ιδίως πρός τόν Ρότσιλδ: πρήζιζε νά τόν ἐνοχλή, καὶ νά τόν υβρίζη μὲ κακάς λέξεις¹ μίαν φοράν μάλιστα πήθελος σε νά τό δείρη, καὶ δὲ Ρότσιλδ προσεβλήθη καὶ τού εἴπε, προσβλέπων αὐτόν ἀγρίως:

— “Αν δέν σᾶς ἐκτιμοῦσα διά την ἀξίαν σας, πρό πολλοῦ θά σᾶς ἐπετούσα ἀπό τό παράθυρο.

Ἐπειτα τὸν ἐπῆραν τά δάκρυα ὡς ἔκ τούτου τὸν Μπροῦντζον δέν τὸν προσεκάλουν εἰς τὴν ὄρχηστραν συχνά, μόνον ἐν μεγίστῃ ἀνάγκῃ, δσάκις ἀποστίαζε κανεὶς ἐκ τῶν Ἐθερίων.

Ο Γάικώβος ποτέ δέν ήτον εϋθυμος, διότι πάντοτε συνέβαινε νά υφίσταται τρομεράς ζημιάς. Λόγου χάριν, τάς Κυριακάς και έορτάς έθεωρε αμάρτυρα νά έργασθη. τήν Δευτέραν ήτο άποφράς ημέρα, και τοιουτοπόρως καθ' δλόν το έτος ήριθμει περι τάς διακοσίας ημέρας, καθ' δς άκουσιώς του ήτο ήναγκασμένος νά κάθηται μ' ἑσταυρωμένας τάς χείρας. Αι, αύτό δέν είναι μικρά ζημιά! "Αν κανείς εις τήν πόλιν έκαμνε τούς γάμους του χωρίς μουσικήν, η δ Σαχκές δέν προσεκάλει τόν Μπρούντζον, και τούτο ήτο ζημιά. 'Ο όστανομικός ἐπιθεωρήτης δύο χρόνια ἔπασχε μεταξύ ζωῆς και θανάτου και ο Γάικώβος ἐπερίμενε μέ αύνη- πομονησιάν πότε νά ἀπόθανή άλλά δ ἐπιθεωρήτης ἀνέχωρησεν εις τήν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ πράς Θεραπείαν, κ' ἐπήγει κί ἀπέθανεν ἐκεῖ. 'Ιδού ζημιά, κατ' ἐλάχιστον όρον, δέκα ρουβλίων, ἐπειδή τό φέρτρον θά ἐγίνετο ἀκριβών, μέ ψηφασμα ἀνθοποίκιλτον. Αι περι ζημιών σκέψεις ήνωχλουν τόν Γάικώβον πρό πάντων τήν νύκτα θέτε παρά την στρωμνή του τό βιολίον και δταν κάθε ἀρδία τοῦ ήρχετο εις τήν κεφαλήν, ηγγιζε τάς χορδάς, τό βιολίον μέσα

εις τὸ σκοτός ἀνέδιδε ἥχους καὶ αὐτὸς οὕτω πως ἀνεκουφίζετο.

Πέρυσι, εἰς ἔξ Μαΐου ἡσθένησεν ἔξαφα ή Μάρθα. Ἡ γραῖα ἀνέπνεε βαρέως, ἐπινε πολὺ νερόν καὶ ἐκλονίζετο, ἐν τούτοις τὸ πρωΐ ἀναψεν ἡ ἴδια τῆν θερμάστραν καὶ μάλιστα ἐπήγε νά φέρῃ νερόν· ἀλλὰ τὸ βράδυ κατέπεσε. Ὁ Γιάκωβος ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπαιζει βιολί· δὴν δὲ ἐσκοτείνιασε ὀλότελα, ἐπῆρε τὸ βιβλιάριόν του, εἰς τὸ ὄποιον ἐσημείωνε καθ' ἐκάστην τάς ζημίας του, καὶ ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν του ἥρχισε νά ἀριθμῇ τὸ ἑτήσιον ἀθροισμα αὐτῶν. Εὔρεθη περισσότερον ἀπό χίλια ρούβλια. Τόσον τὸν ἐτάραξε τοῦτο, ὡστε ἐρρίψε κατὰ γῆς τὸ ἀβάκιον καὶ τὸ κατέπάτησε μὲ τοὺς πόδας του. Μετά ταῦτα ἐσήκωσε τὸ ἀβάκιον καὶ ἥρχισε πάλιν ἐπὶ πολλὴν ὥραν νά ἀριθμῇ, στενάζων βαθέως καὶ παρατεταμένως. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο κόκκινον καὶ κάθιδρον. Ἐσκέπτετο δὴν ἀυτά τὰ χαμένα χίλια ρούβλια τά ἔβαζε εἰς τὴν Τράπεζαν, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους θά ἐσυνάζετο ποσόν τουλάχιστον σαράντα ρουβλίων. Ὡστε καὶ αὐτά τὰ σαράντα ρουβλία ἐνίαν ἐπίσης ζημία. Μέ ἔνα λόγον, ὅπου καὶ ἀν στραφῇ κανείς, παντοῦ ζημία καὶ ἀλλο τίποτε.

— Γιάκωβε! ἐκάλεσεν ἀπροσδοκήτως ἡ Μάρθα. — Πεθαίνω!

Ὁ Γιάκωβος προσέβλεψε τὴν γυναίκα του. Τὸ πρόσωπόν της ἦτο τριανταφυλλί ἀπό τὸν πυρετόν, ἀλλ’ ἐκτάκτως καθαρόν καὶ εὔχαρι. Ὁ Μπροῦντζος συνειθίσμενός νά τὴν βλέπῃ ἀείποτε ὥχραν, δειλήν καὶ δυστυχῆ, τώρα ἑταράχθη ὡμοιαζεις ως νά ἀπέθηνσκε, πράγματι, καὶ ἔχαιρε, δότοι ἐπὶ τέλους θά ἔφευγε διά παντός ἀπό τὴν καλύψην αὐτήν, ἀπό τὰ φέρετρα, ἀπό τὸν Γιάκωβον.. Καὶ εἶχε προσηλωμένον τὸ βλέμμα πρὸς τὴν στέγην καὶ ἐκίνει τά χείλη καὶ ἐφαίνετο εύτυχης, ως νά ἔβλεπε τὸν θάνατον, τὸν λυτρωτὸν τῆς καὶ τῷ ἐψηθύριζε.

Ἡτο πλέον χαραγή καὶ ἔκ τοῦ παραθύρου ἐφαίνετο πυρπολούν τὸ πρωινὸν λυκαυγές. Παρατηρῶν τὴν γραῖαν ὁ Γιάκωβος, δέν ἡξέύρω πῶς ἐνθυμήθη, δὴν καθ' ὅλον τὸν βίον του, οὐδέποτε, νομίζω, τὴν ἐθώπευσε, οὐδέποτε τὴν ἐλυπήθη, οὐδέποτε ἐμάντευσε τὴν ἐπιθυμίαν της νά τῆς ἀγοράσῃ ἔνα μανδλάκι ἢ νά τῆς φέρῃ ἀπό τοὺς γάμους κανένα γλύκισμα, φωνάς μόνο καὶ ὑβρεις διά τάς ζημίας καὶ ἐφώρμα κατ' αὐτῆς μέ τοὺς γρόνθους· εἴν· ἀλλήθες οὐδέποτε τὴν ἔδειρε, τὴν ἑτρόμαζεν ὅμως, ἐκάστοτε δὲ ἀυτούτης τά ἔχανε ἀπό τὸν φόβον της. Ταῦτη δέν τῆς ἐτέτρεπε ποτέ νά πίνῃ διότι καὶ χωρίς αὐτὸ τά ἔξοδα ἡσαν βαρειά καὶ ἐπινε μόνον ζεστό νερό. Καὶ ἔννοησε, διατὶ τὸ πρόσωπόν της τώρα ἦτο τόσον παράδοξον· καὶ συνεκινήθη.

Ἐπερίμενε νά ἔξημερώσῃ, ἔζητε τό ἀλογον τοῦ γειτονος, καὶ μετέφερε τὴν Μάρθαν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Δέν εύρηκεν ἑκεί πολλούς ἀσθενεῖς καὶ δέν ἡνακάσθη νά περιμένη πολύ — τρεῖς μόνον ὥρας. Πρός μεγάλην του εύχαριστησιν αὐτήν τὴν φοράν ἔδέχετο τούς ἀσθενεῖς δχι ὁ Ιατρός, ὁ ὄποιος καὶ αὐτός ἦτον ἀρρωστος, ἀλλ’ ὁ βοηθός του Μαξίμ Νικολάϊτς, γέρων, περὶ τοῦ ὄποιου ὀλος ὁ κόσμος ἔλεγε ὅτι ἀν καὶ πίνει καὶ σηκώνει καὶ χέρι, ἔνοιωθε ὅμως περισσότερα ἀπό τὸν Ιατρόν.

— Καλημέρα σας, — εἶπεν ὁ Γιάκωβος, εισάγων τὴν γραῖαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς. — Μᾶς συγχωρείτε, ὅλο σᾶς ἀνησυχοῦμε, Μαξίμ Νικολάϊτς, μέ τίς τιποτένιας μας δουλειαίς. Νά, καθώς βλέπετε, μ’ ἀρρώστησε τὸ πρᾶγμα μου, ὁ σύντροφος τῆς ζωῆς μου, ὅπως τό λέγουν, μέ συγχωρείτε γιά τὴν ἔκφρασι...

Συσπάσας τάς πολιάς ὄφρυς του ὁ βοηθός, ἥρχισεν νά ἔξετάζῃ τὴν γραῖαν, ἐνώ ἐκείνη ἐκάθητο κυρτωμένη ἐπί σκιμποδος καὶ, λιπόσαρκος, μέ δξεῖαν ρίνα καὶ μέ ἀνοικτόν στόμα, ὡμοιαζεις πρός κατατομήν πτηνοῦ, τό ὄποιον διψά.

Βέβαια... μάλιστα... Βραδέως εἶπεν ὁ βοηθός καὶ ἐστέναξε. — Ἰμφλουέντσα, ἵσως ὅμως καὶ τυφοειδῆς πυρετός. Τώρα σέρνεται ὁ τύφος εἰς τὴν πόλιν... Αἱ, ἔζησε τά χρονάκια της ἡ γρούόλα, δόξα σοι ὁ Θεός... Πόσων χρινῶν ἐίναι;

— Μά ἔνα χρόνο θέλει ως τά ἐβδομήντα.

Αἱ, τί ἀλλο θές, κυρούλα; Καιρός ἐίναι πιά.

— ‘Αμ’ Βέβαια, δίκιο ἔχετε, Μαξίμ Νικολάϊτς, — εἶπεν ὁ Γιάκωβος μειδιῶν ἀπό λεπτότητα, — καὶ σᾶς εύχαριστοῦμε πολύ γιά τὴν εὐγένειά σας, ἀλλά, μετά συγχωρήσεως καὶ τό κάθε ἔννομο κι’ αὐτό θέλει τή ζωή.

— Νά ἡ ὥρα! — εἶπεν ὁ βοηθός μέ τοιοῦτον υφος, ως νά ἔξηρταπό ἀπό αὐτὸν νά ζήσῃ ἡ γραῖα ἡ νά ἀποθάνῃ. — Ιδού λοιπόν ἀγαπητέ μου, θά τῆς βάζεις εἰς τό κούτελο κρύα νερά, νά καὶ τά σκονάκια αὐτά νά πέρνη δύο τὴν ἡμέρα. Λοιπόν, χαίρετε.

‘Από τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου του ὁ Γιάκωβος ἐννόησε δὴ τά πράγματα ἦταν ἀσχημα καὶ δὴ κανένα σκονάκι δέν είμπορει ἐδῶ νά βοηθήσῃ. Εἶχεν ἐννοήσει καθαρά, πώς ἡ Μάρθα θ’ ἀποθάνη πολύ γρήγορα, ἀν δχι σήμερον, αυριον... Ὡθησεν ἐλαφρώς διά τοῦ ἀγκώνος τὸν βοηθόν, τοῦ ἔννευσε μέ κλειστὸν ὄφθαλμόν καὶ εἶπε χαμηλόφωνως:

— Δέν θά ἦτο καλό, Μαξίμ Νικολάϊτς, νά τῆς βάλω ἔνα - δύο βεντούζες;

— Δέν ἀδειάζω, δέν ἀδειάζω ἀγαπητέ μου. Πάρε τή γρηά σου καὶ πήγαινε στὴν εύχη τοῦ Θεοῦ.

— Κανέτε μου τή χάρι, ἔρχισε νά παρακαλή δι Γιάκωβος.

— Ξύρετε κι’ διδιος, πώς ἀν τῆς πονούσε, δς πούμε, ἡ κοιλιά, ἡ τά μέσα της, τότε ισως μπορούσαν νά την ὀφελήσουν οι σκόνες ἡ οι στάλες, μά αὐτή ἔχει κρυολόγημα! Γιά τό κρυολόγημα ὅμως πρώτη δουλειά ἐίναι νά της πάρουν αίμα, Μαξίμ Νικολάϊτς.

‘Ο βοηθός εἶχε καλέσει πλέον τὸν ἐπόμενον ἀσθενή, καὶ εἰς τό δωμάτιον εἰσήρχετο μία γυνή μέ ἔνα παιδίον.

— Πήγαινε, πήγαινε... — εἶπε εἰς τὸν Γιάκωβον θυμωμένα. — Μή μᾶς πιάνεις τὸν τόπο.

— Τότε διορίσετε της τούλαχιστον βδέλλαις! ‘Ο Θεός νά σᾶς χαρίζη τή ζωή σας!

‘Ο βοηθός ἔξηφθη καὶ ἔκραύγασε:

— Τό ξεύρεις πού μ’ ἔζαλισες!?

‘Ο Γιάκωβος ἔξηφθη καὶ αὐτός καὶ ἔγινε κατακόκκινος, δέν εἶπε ούτε λέξιν, ἀλλά ἐπήρε τὴν Μάρθαν ἀπό τὴν χείρα καὶ τή ὀδήγησε ἔξω. Μόνον δταίσαν εἰς τὴν ἡμαζαν, ἔκυπταζεν ὄργιλως καὶ ἐμπαικτικῶς πρός τό μέρος τοῦ νοσοκομείου καὶ εἶπε:

— Μωρέ ἀνθρώπους πού βάζουν! “Αν ἦταν κανένας πλούσιος, θά τούθαζαν βεντούζαις, γιά τὸν φτωχό ὅμως καὶ μιά βδέλλα τή λυπούνται! Θηρία!

“Οταν ἔπεστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ Μάρθα, ἐμβαίνουσα εἰς τὴν καλύβην ἐστάθη ἐπί δέκα λεπτά, κρατουμένη ἀπό τὴν θερμάστραν. Τῆς ἐφαίνετο πώς ἀν πλαγιάση θ’ ἀρχίση ὁ Γιάκωβος νά μουρμουρίζῃ διά τάς ζημίας καὶ θά την ύβριζη διότι κοίτεται πάντοτε καὶ δέν θέλει νά ἐργασθῇ. ‘Ο δέ Γιάκωβος τὴν παρετήρει στενοχωρημένος καὶ ἐσυλλογίζετο δη αὐριον εἶναι ἡ ἑορτή Ιωάννου τοῦ Θεολόγου, μεθαύριον τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ θαυματουργού, ἔπειτα Κυριακή, καὶ ἐπειτα Δευτέρα — ἀποφράς ὅμέρα. ‘Επί τέσσαρας ὅμέρας δέν θά είμπορέσῃ νά ἐργασθῇ, καὶ ἡ Μάρθα χωρίς ἀλλο θ’ ἀποθάνη καμμίαν ἀπό αὐτάς τάς ἡμέρας· ώστε τό φέρετρον ἐπρεπε νά τό κάμη σήμερον. “Ελαβε τὸν σιδηροῦν πῆχυν του καὶ τῆς ἐπῆρε μέτρον.

‘Ακολούθως αυτή κατεκλίθη, έκεινος δέ σταυροκοπηθείς ἥρχισε νά κατασκευάζη τό φέρετρον.

‘Οταν ἡ ἐργασία ἔτελείωσε, ὁ Μπροῦντζος ἐφόρεσε τά γυαλιά του και ἔγραψε εἰς τό βιβλιάριον του:

«Φέρετρον Μάρθας Ἰβάνοβας – 2 ρ. 40 κ.

Καὶ ἀναστέναξε. ‘Η γραῖα καθ’ ὅλον τό διάστημα ἔκειτο μέ κλειστά μάτια. Ἀλλά τό ἑσπέρας, ὅταν ἐσκοτείνιασε, ἐκάλεσεν ἔξαφνα τόν γέροντα.

— Θυμᾶσαι, Γιάκωβε; — τόν ἡρώτησε παραπτοῦσα αὐτόν τόν περιφράγμα. — Θυμᾶσαι, ἔδω και πενήντα χρόνια πού ὁ Θεός μᾶς εἶχε χαρίσει ἔνα παιδάκι μέ ξανθά μαλάκια: ‘Εκαθούμαστε τότενες μαζύν κ’ οι διού ὅλο στόν ποταμό και ἐλέγαμε τραγουδάκια... κάτω ἀπό τήν ίτην. — Καὶ γελάσασα γέλωτα πικρόν προσέθηκε: — πέθανε τό παιδάκι μου.

‘Ο Γιάκωβος ἐπροσπαθοῦσε ἄλλα δέν εἰμποροῦσε νά ἐνθυμηθῇ οὔτε τό παιδί οὔτε τήν Ιτηά.

— ‘Ονειρο βλέπεται, τῆς εἴπε.

‘Ηλθεν ὁ ἵερεύς, τήν ἐκοινώνησε καί τήν ἐμύρωσε. ‘Ακολούθως ἡ Μάρθα ἥρχισε νά ψιθυρίζῃ κάτι τό ἀκατάληπτον και περί τήν πρωΐαν παρέδωκε τό πνεύμα.

Αἱ γραῖαι γειτόνισσαι, τήν ἐπλυναν, τήν ἐνέδυσαν και τήν ἔβαλαν εἰς τό φέρετρον. Διά νά μή πληρώση περιπτά εἰς τόν ἀναγνωστήν, ὁ Γιάκωβος δ’ ἴδιος ἀνεγίγνωσκε τό ψαλτήριον, και διά τόν τάφον δέν τού ἐπήραν τίποτε, διότι ὁ φύλαξ τού κοιμητηρίου τού ἥτον κουμπάρος· τέσσαρες μουσῖκοι μετέφερον τό φέρετρον μέχρι τού κοιμητηρίου, σχι μέ πληρωμήν, ἄλλα ώς ψυχικόν. ‘Ηκολούθησαν τό φέρετρον γραῖαι, ἐπαίται και δυό παράφρονες· οι συναντώντες τήν νεκρήν συνοδείαν ἐσταυροκοποῦντο...’ ‘Ο Γιάκωβος ἥτο πολύ ἔχαριστημένος πού ή κηδεία ἔγεινε τόσον καλή, τόσον εύπρεπής και φθηνή και χωρίς νά πειραχθῆ κανείς. ‘Ἀποχαιρετῶν διά τελευταίαν φοράν τήν Μάρθαν, ἤγγισε διά τῆς χειρός τό φέρετρον και διελογίσθη «Γερή δουλειά!»

‘Ἄλλα ὅταν ἐπέστρεψεν ἔκ τοῦ κοιμητηρίου κατελήφθη ὑπό βαθυτάτης θλίψεως. ‘Ησθάνετο ἀδιαθεσίαν· ἡ ἀναπνοή του ἥτο θερμή και βαρεῖα, ἔχαλαρωθησαν οι πόδες του και ἥσθανετο δίψαν.. Καὶ εἶχε και ἔνα σωρό σκέψεως, πού ἔχωντο εἰς τήν κεφαλήν του. ‘Ἐνεθυμήθη πάλιν ὅτι ούδεποτε εἶχε λυπηθῆ τήν Μάρθαν. Πενηνταδύο χρόνια πού ἔζησαν μαζύν εἰς τήν αὐτήν καλύβην ἐπέρασαν ἀργά - ἀργά, ἄλλα δέν ἦξεύρα πώς, καθ’ ὅλον αὐτό τό διάστημα, ούδεποτε ἐσκέφθη περί αὐτῆς, δέν τήν ἐπόρεσε, ώς νά ἥτον καμμιά γάτα ἡ σκύλος. Καὶ μολοταῦτα ἔκεινη καθ’ ἐκάστην τοῦ ἀναπτε τήν θερμάστραν, τοῦ ἐμαγείρευε, ἐκουβαλοῦσε νερό, ἔσχιζε ξύλα, ἐκοιμάτο μαζύν του εἰς τό ἵδιο κρεββάτι και ὅταν αὐτός ἐπέστρεψε μεθυσμένος ἀπό τούς γάμους, ἔκεινη ἔκρεψε ἔκστασέ τού με τό βιολί εἰς τόν τοιχον και τόν ἔβαζε νά κοιμηθῇ, και ὅλα αὐτά σιωπηλῶς, μέ συστολήν και προθυμίαν. Τώρα θά ἥτον ἔτοιμος νά τήν λυπηθῇ, νά τής ἀγόρασῃ κάτι τι, ἄλλα ἥτο πλέον ἀργά - του κάκου.

Μειδιῶν και χαιρετῶν ἥρχισε πρός συνάντησιν τοῦ Γιάκωβου δό Ρότσιλδ.

— ‘Κ’ ἔγω σᾶς ἔζητούσα, μπάρμπα Γιάκωβε! — τού λέγει.

— Σέ χαιρετᾶ δό Μωύσης Ἡλίτς και μοῦπε, νάρθετε, λέει, διμέσως πού σᾶς θέλει.

‘Ο Γιάκωβος τώρα δέν ἥτον δί’ αὐτά. Αὐτός εἶχε διάθεσιν νά κλαύση. ‘Ἐτσι, λοιπόν ήρνήθη.

— Πώς γίνεται αὐτό; εἴπε ταραχθείς δό Ρότσιλδ και προχωρήσας: — Θά κακοφανῆ τοῦ Μωύσης Ἡλίτς, εἴπε νά πάτε ἀμέσωσ!

‘Ο Γιάκωβος ἀδήσασε διότι δό ‘Εβραϊος ἐπνευστία, ἐσκαρδάμιζε και διότι εἶχε τόσας πολλάς ἐρυθράς φακίδας. Καὶ ἐβδελύσαστο νά βλέπῃ τό πράσινον σουρτούκον του μέ τά μελανά ἐμβαλώματα, και τήν σαθράν και λεπτήν φυ-

σιογνωμίαν του.

— Τί χώνεσαι κοντά μου, διαβόλου σκόρδο; — ἐκραύγασεν ὁ Γιάκωβος. Ξεφορτώσου με!

‘Ο ‘Εβραϊος ἐθύμωσε και ἔβαλε και αύτός τήν φωνήν.

— Μοῦ κανείς τή χάρι νά μή φωνάζης γιατί σοῦ δίνων μιά και σέ πετώ ἀπό τό φράκτη!

— Γκρεμίσου ἀπό ὅμπρός μου! ἐβρυχήθη ὁ Γιάκωβος και ἐφώρμησε κατ’ αύτού μέ τούς γρόνθους. — Γκρεμίσου, βρωμιάρη, εί δέ μή σοῦ σπάζω τά σιχαμένα σου μούτρα! Δέν σοῦ δίδουν ἡσυχία οι κασίδηδες!

‘Ο Ρότσιλδ ἐνεκρώθη ἀπό τόν τρόμον, ἔχαμήλωσε και ἔκινε τάς χείρας ἀναθεν τής κεφαλῆς του, δια νά προφυλαχθῇ ἀπό τά κτυπήματα, ἐπειτα ἀνεπήδησε και ἔδραμε φεύγων μέ σηση ἥδυνατο ταχύτητα. Κατά τήν φυγήν του ἐπήδα, ἐκτύπα τάς χείρας του και ἐφαίνετο πώς ἀνεσκίρτα ἡ μαρκά, ἡ ξηρά του ράχις. Οι ἀγιούπαιδες ἔχαιρον εἰς τοῦτο πού μάρκησαν ὅπισθεν του κραυγάζοντες «‘Οβραϊο! ‘Οβραϊο!» Οι σκύλοι επίστησ τόν κατεδιώκον γαυγίζοντες. Κάποιος ἐκάγχασε, ἐπειτα ἐσύριξε, οι σκύλοι ἐγαύγισαν δυνατώτερα και ὅμοιθυμαδέστερα... ‘Ακολούθως, φάινεται ὅτι ὁ σκύλος ἐδάγκασε τόν Ρότσιλδ, ἐπειδή ἡκούσθη ἀπελπιστική κραυγή.

‘Ο Γιάκωβος ἐπεριπάτησεν εἰς τόν δρόμον και ἐπήγε μέχρι τής ἄκρας τής πόλεως — σπου δέν ἐβλεπαν τά μάτια του, τά δέ παιδία ἐκράγαζον: «‘Ο Μπροῦντζος ἔρχεται! ‘Ο Μπροῦντζος ἔρχεται!» — ‘Άλλα νά και ὁ ποταμός· ὁ ἥλιος ἔκαιε και τό ὕδωρ εἶχε τοιαύτην στιλπνότητα, ώστε ἐκούραζε τούς ὄφθαλμούς. ‘Ο Γιάκωβος διῆλθε τήν ἀτραπόν κατά μῆκος τής ὅχθης και εἶδε ἔξερχομενήν ἐκ τοῦ λουτήρος εύτραφη κοκκινόπεριον κυρίαν, και εἴπε καθ’ ἐαυτόν: «εἰδες τήν τήν νεφοφείδα!» Ού μακράν τοῦ λουτήρος, παιδία τίνα ἐψάρευαν καραβίδας· ἀμά ώς τόν είδον ἥρχισαν νά φωνάζουν μέ πεισμα: «Μπροῦντζο! Μπροῦντζο!». Ιδού μία μεγάλη ἀρχαία ιτέα μέ πελωρίαν κουφάλαν και ἐπ’ αὐτής φωλεσι κοράκων... Καὶ αιφνής είς τήν μνήμην τοῦ Γιάκωβου, παρουσιάσθησαν ζωντανόν τό βρέφος με τά δόλοδανθα μαλάκια και ἡ ίτην, περι τής όποιας ἔλεγεν ἡ Μάρθα. Ναί, είν’ αὐτή ἡ ίδια ίτηά —, πράσινη, ήρεμος, θλιβερά... πώς ἡγήρασεν ἡ φτωχή.

‘Εκάθισεν ύπ’ αὐτήν και ἥρχισε ἀναπολῶν. Εἰς τήν ἀντίπεραν δόχην, σπου είναι τώρα τό ἀπεξηραμένον ἐκ τής ίλιούς του ποταμοῦ λειβάδι, ὑπῆρχε τότε μέγα δάσος σημύδων, ἐπάνω δέ είσι τόν φαλακρὸν ἔκεινον λόφον, πού φαίνεται είσι τόν δόρισταν, ἐκύανης ἀρχαῖον μεμονωμένον δασύλιον ἐκ πιτιών. Τόν ποταμόν διέπλεον φορτηγίδες. Τώρα όλα είνα ισα και ὀμαλά, είς τήν ἀντίπεραν δέ δόχην ύψωποια μία μόνη σημύδα, νεαρά και λυγηρά ωσάν κόρη, ἐπί τοῦ ποταμοῦ δέ ἀλλο τίποτε ἀπό πάπιες και χήνες, νομίζεις ὅτι ἔδω ποτέ δέν ἐταξίδευσαν πλοῖα και φορτηγίδες. Φαίνεται και αι χήνες δέν είναι τόσον πολλαί δόσον ἀλλοτε. ‘Ο Γιάκωβος ἐκλεισε τούς ὄφθαλμούς και είς τήν φαντασίαν του ἐφέροντο τό ἐν πρός τό ἄλλο πελώρια σμήνη λευκῶν χηνῶν.

‘Ηπόρει, πώς συνέβη, ώστε κατά τά τελευταία σαράντα πενήντα έτη τής ζωῆς του, νά μή ἔλθη ποτέ είσι τόν ποταμόν, ή και ἀν ἥλθε ποτέ, δέν είχε δώσει καρμίαν προσοχήν. ‘Ο ποταμός δέν ἥτο μικρός, ήξιζε τό κόπον. Είμπορούσε νά ἐπιδοθῇ είσι τό φάρεμα και νά πωλή τά φάρια είσι τούς ἐμπόρους, τούς ύπαλληλους και είσι τόν κυλικειάρχην τοῦ σταθμοῦ, και ἐπειτα νά τοποθετῇ τά χρήματα είσι τήν Τράπεζαν, είμπορούσε νά μεταβαίνῃ διά τής λέμβου του ἀπό ἐπαύλεως είσι ἐπαυλίν και νά παιζη βιολί, και ὅλος δ κόσμος θά τοῦ ἔδιδε χρήματα· είμπορούσε νά δοκιμάσῃ και τώρα νά γείνη λεμβοῦχος — αύτό είναι τό καλύτερον παρά νά κατασκευάζῃ φέρετρα· και τέλος είμπορούσε νά τρέφη χήνας, νά τάς σφάζῃ και τόν χειμῶνα νά τάς στέλλῃ είσι

Μόσχαν· από τό πούπουλό των μοναχά είμποροῦσε νά συνάξῃ ἔως δέκα ρούβλια. Ἀλλά ἄφοτε νά τοῦ διαφύγουν ὅλα αὐτά καὶ δέν ἔκαμνε τίποτα. Πόσαι ζημιαὶ! Ἀχ, πόσαι ζημιαὶ! Καὶ ἀν τά ἔκαμεν ὅλα — καὶ νά ψαρεύη καὶ νά παιζή βιολί, καὶ βαρκάρης νά εἶναι καὶ χῆνες νά τρέφη. Τί κεφάλαια μποροῦσε νά ἀποκτήσῃ! Ἀλλά τίποτε ἀπό αὐτά δέν ἔγειναν οὔτε εἰς τὸν ὑπὸν τοῦ. Ἡ ζωὴ του ἐπέρασεν χωρίς καμμίαν ὡφέλειαν, χωρίς εὐχαρίστησιν, ἔχαθη ἀδικα, δὲν εἶχε ἀξίαν οὔτε διά μιαν πρέζαν ταμπάκου. Ἐδῶ κ' ἐμπρός δέν ἔμεινε πλέον τίποτε, καὶ ἀν γυρίσης νά ιδῆς ὥπισα σου — δέν βλέπεις ἀλλο παρά ζημιάς καὶ τέτοιας μάλιστα ζημιάς που σέ πιανεί ρίγος. Καὶ διατί νά μην ἡμπορεῖ νά ζήσῃ χωρίς νά ὑποστη ἀυτάς τάς ἀπώλειας καὶ τάς ζημιάς; Δέν μου λέτε παρακαλῶ, γιατί νά κόψουν τὸν σημυδῶνα καὶ τὸν πευκῶνα. Γιατί μένει ἀσπαρτό ἀδίκως ἐκεῖνο τὸ χωράφι; Γιατί οἱ ἀνθρωποι κάμουν πάντοτε ἐκεῖνο πού δέν πρέπει; Γιατί ὁ Γιάκωβος εἰς ὅλη του τὴν ζωὴν, ὑβριζε, ἐμουρμούριε, ἐφώρμα μέ τούς γρόνθους του, ἡδίκει τὴν γυναῖκα του, καὶ δέν μοῦ λέγετε, παρακαλῶ, ποία ἡ ἀνάγκη, νά κατατρομάξῃ πρό δόλιον καὶ νά προσβάλῃ τὸν Ἐβραῖον; Διατί ἐν γένει οἱ ἀνθρωποι δέν ἀφίνει ὁ ἔνας τὸν ἄλλον νά ζησῃ; Πόσαι ζημιαὶ προέρχονται ἀπ' αὐτά, τί τρομεραὶ ζημιαὶ! Ἄν δέν ὑπῆρχε τό μίσος καὶ ἡ μοχθηρία, τί μεγάλην ὡφέλειαν θα είχαν οἱ ἀνθρωποι ἀναμετάξυ τους!

Τό ἐσπέρας καὶ τὸν νύκτα ὠνειρέυετο τό βρέφος, τὴν ίτιάν, τά ψάρια, τίς σφαγμένες χῆνες καὶ τὴν Μάρθαν, τῆς όποιας, ἡ κατατομή ὡμοίαζε μέ πουλὶ πού ἐδιψύουσε καὶ τὸ ὡχρόν καὶ ἄθλιον πρόσωπον τοῦ Ρότσιλδ· καὶ μοῦρες ζῶνταν ἐπρόβαλλον ἀπό ὅλα τά μέρη καὶ τοῦ ἐψιθύριζον περὶ τῶν ζημιῶν. Πειριστρέφετο στό πλευρόν του καὶ πεντάκις ἐστηκάθη ἀπό τὴν στρωμήν διά νά παιζη βιολίον.

Τό πρωὶ ἐστηκώθη διά τῆς βίας καὶ μετέβη εἰς τό νοσοκομεῖον. Ὁ ίδιος ὁ Μαξίμ Νικολάϊτς τοῦ διώρισε νά βάζῃ κρύα νερά εἰς τὴν κεφαλήν, τοῦ ἔδωσε σκονάκια, καὶ κατά τὴν ἐκφρασιν τῆς μορφῆς καὶ τοῦ ὑφους του, ὁ Γιάκωβος ἔννοησε ὅτι εἶναι ἀσχῆμα τά πράγματα καὶ ὅτι καμμίαν βοήθειαν δέν εἰμποροῦν νά κάμουν τά σκονάκια. Πραγίνων εἰς τό σπίτι του ἐσκέφθη, ὅτι δέν θά τρώγη κανεῖς, δέν θά πίνη, φόρους δέν θά πληρώνῃ, δέν θά ἀδικῇ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπειδή ὁ ἀνθρωπός μένει εἰς τὸν τάφον ὅχι ἔνα, ἀλλὰ ἐκατοντάδες χρόνων, ἐπεται ὅτι, ἀν ὑπολογίση κανεῖς, προκύπτει τεραστία ὡφέλεια. Ἀπό τὴν ζωὴν ὁ ἀνθρωπός ζημιούται, ἀπό τὸν θάνατον ὡφέλειται. Ἡ σκέψις αὐτῆς, βέβαια εἶναι ὁρθή, ἐν τούτοις εἶναι ἀδικον καὶ σκληρὸν διατι νά ὑπάρχη εἰς τὸν κόσμον μία τοιαύτη παράδοξος κατάστασις πραγμάτων, ὅτι ἡ ζωὴ, ἡ ὥποια δίδεται εἰς τὸν ἀνθρωπὸν ἐφάπαξ παρέχεται χωρίς ὄφελος;

Δέν ἐλυπεῖτο ν' ἀποθάνῃ, ἀλλ' ὅταν εἰς τὴν οἰκίαν του εἴδε τὸ βιολίου, συνεκινήθη καὶ ἐλυπήθη. Τὸ βιολί δέν ἦτο δυνατὸν νά τό παραλάβῃ μαζύ του εἰς τὸν τάφον καὶ τώρα θά μείνη ὄρφανόν καὶ θά πάθη ὅτι ἔπαθε τό δάσος τῶν σημυδῶν καὶ ὁ πευκῶν. "Ολα εἰς τὸν κόσμον τούτον ἔχανοντο καὶ ἐμέλλον νά ἔξαφανισθῶσι! Ὁ Γιάκωβος ἔξηλθε τῆς καλύβης καὶ ἐκάθισε παρά τό κατώφλιον σφίγγων ἐπί τοῦ στήθους του τό βιολίον. Σκεπτόμενος περὶ τῆς ἀπολεσθείσης τῆς πλήρους ζημιῶν ζωῆς, ἥρχισε νά παιζη χωρίς καὶ αὐτός νά γνωρίζῃ τί, ἀλλ' ἐπαιζε θλιβερά καὶ συγκινητικά, καὶ τά δάκρυα ἔβρεχον τάς παρειάς του. Καὶ ὅσον βαθύτερον ἐσκέπτετο, τόσον θλιβερωτέρους ήχους ἀνέδιδε τό βιολίον.

'Ἐκρότησε μίαν δύο φοράς ἡ πετούγια καὶ εἰς τὴν ἔξω-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΤΣΕΧΩΦ

«Πάνω στή γη τίποτα τό βρώμικο δέν ύπάρχει γιά τούς χημικούς. Ὁ λογοτέχνης πρέπει νά εἶναι ἔξι ἵσου ἀντικειμενικός δσο καὶ ὁ χημικός. Πρέπει ν' ἀπαρνηθεῖ τήν ύποκειμενικότητα τῆς ζωῆς καὶ νά ξέρει ὅτι οἱ σωροί τῆς κόπρου παλίζουν μέσα στό τοπίο ἔνα πολύ τιμητικό ρόλο καὶ ὅτι τά κακά, δσο καὶ τά καλά πάθη εἶναι σύμφυτα μέ τή ζωή».

Θυραν ἐνεφανίσθη ὁ Ρότσιλδ. Τὴν ήμισειαν ἀπόστασιν τῆς αὐλής τὴν διήνυσεν ούτος θαρραλέως, ἀλλά, ίδων τὸν Γιάκωβον ἔσπη αίφνης, συνεστάλη ὥλος καὶ, πιθανῶς ἀπό φόβον, ἥρχισε νά κάμνη τοιαῦτα νεύματα διά τῶν χειρῶν ὡς νά ηθελε νά δείξῃ μέ τά δάκτυλά του, ποία ὥρα εἶναι.

— Ἐλα κοντά, δέν σε πειράζω! — εἶπε θωπευτικῶς ὁ Γιάκωβος, τοῦ ἔνευσε νά πλησιάσῃ καὶ ἔστη μίαν ὀργιάν μακράν του.

— Κάμετε μου τή χάρη νά μή μέ δείρετε! — εἶπε καθίζων. Ἐμένα μ' ἔστειλε πάλι ὁ Μωϋσῆς Ἡλίτς. Μή φοβᾶσαι λέγει, ξαναπήγαινε στό Γιάκωβο καὶ πέ του, λέει, πώς χωρίς ἐκεῖνον δέ μποροῦμε. Τὴν Τετράδη εἶναι γάμος... ναι! Ὁ κύριος Σαποβάλω παντρεύει τήν κόρη του μ' ἔνα καλό γαμπρό... Καὶ θά γείνη γάμος πλούσιος, οὐ - οὐ! — προσέθηκεν ὁ Ἐβραῖος, καὶ ἔκλεισε τὸν ἔνα ὀφθαλμόν του.

— Δέν μπορῶ... — εἶπε ὁ Γιάκωβος, βαρέως ἀναπνέων.
— Εἶμαι ἄρρωστος, ἀδέρφε...

Καὶ ἔπαιξε πάλιν καὶ τά δάκρυα κατέβρεχον τό βιολίον. Ὁ Ρότσιλδ ἱκουει μετά προσοχῆς, σταθεὶς μέ τό πλάγιο καὶ σταυρώσας τάς χείρας ἐπί τοῦ στήθους του. Ἡ περίφοβος, ὁ πλήρης ἀμάχανης ἐκφραστις τοῦ προσώπου του μετεβλήθη βαθυμδόν εἰς ἀλγεινή καὶ μαρτυρικήν, περιέστρεψε τούς ὄφθαλμούς ὡς νά ἔδοκιμαζεν δύσυνηράν ἐκστασιν καὶ εἶπε:

«Ἄχχχ!» Καὶ δάκρυα ἔρρευσαν βραδέως ἐπί τῶν παρειῶν του καὶ ἔπεσαν ἐπί τοῦ πρασίνου σουρτούκου του.

Καὶ ἀκολούθως ὅλην τὴν ἡμέραν ὁ Γιάκωβος ἔμεινε πλαγιασμένος καὶ ἀνίων. Ὁταν τό ἐσπέρας ὁ Ιερεύς ἔξομολογῶν αὐτόν, τόν ἥρωτησεν ἀν τόν βαρύνη κανέν σοβαρόν ἀμάρτημα, ἐκεῖνος ἐντέινων τήν μνήμην του, ἀνεμνήσθη καὶ πάλιν τήν δυστυχή μορφήν τῆς Μάρθας καὶ τή ἀπέληπτα κραυγάν τοῦ Ἐβραίου, τόν ὅποιον ἔδάγκωσε τό σκυλι καὶ εἶπε μόλις ἀκούσμονες:

— Τό βιολί δόσατέ το τοῦ Ρότσιλδ.

— Καλά, — ἀπεκρίθη ὁ Ιερεύς.

— Καὶ τώρα ὅλοι εἰς τήν πόλιν ἔρωτοῦν: πού τό ηῦρε τό ώραίον αὐτό τό βιολίον ὁ Ρότσιλδ; Τό ηγόρασε ἡ τό ἔκλεψε μή πάπως τοῦ τό ἄφησε κάποιος ἐνέχυρον;

‘Ο Ρότσιλδ πρό πολλοῦ ἤδη ἀφήκε τό φλάσιον καὶ τώρα παίζει μόνον βιολί. Ἀπό τό δοξάρι του διαχύνονται τοιοῦτοι θλιβεροί ἥχοι, ὅπως δάλοτε καὶ ἀπό τό φλάσιον, ἀλλ' ὅταν προσπαθῇ νά ἐπαναλάβῃ ὅτι ἔπαιζεν ὁ Γιάκωβος, καθήμενος εἰς τό κατώφλιον, τό βιολί ἀποδίδει κατί τι τό μελαγχολικόν καὶ θλιβερόν, ώστε οἱ ἀκούσοντες συγκινοῦνται μέχρι δακρύων καὶ αὐτός δέ ὁ ίδιος ἐν τέλει ἀναστρέψει τούς όφθαλμούς καὶ λέγει: «Ἄχχχ!.. Καὶ τό νέον τοῦτο ἀσμα τόσον ἥρεσεν εἰς τήν πόλιν, ώστε τόν Ρότσιλδ τόν προσκαλοῦν ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἐμποροὶ καὶ ύπαλληλοὶ καὶ τόν ἀναγκάζουν νά τό παίζη δέκα φοράς... ■

Δελτίον δημοσιευμάτων Τύπου

1. ΠΕΡΙ ΕΒΡΑΙΩΝ

Μεσημβρινή: Μέ τίτλο «'Επινοητικότητα» σημειώνει: «"Ένας Έβραιος είχε ένα μικρομάγαζο σέ κάποιο χωρίο στά σύνορα Περσίας – Ιράκ. Πρίν από λίγες μέρες, τό μαγαζί μισοκαταστράφηκε από κάποιο βομβαρδισμό. Ο διευθυντής του δέν τό ἔκλεισε, άντιθετα κόλλησε από' ξω τήν ἐπιγραφή: «Περισσότερο άνοιχτό ἄπ' θ, τι συνήθωσ!» (2 - 10 - 80).

Αθηναϊκός Τύπος: «Ολες οι έφημερίδες έγραψαν γιά τήν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Ἐβραϊκῆς Συναγωγῆς, στό Παρίσι, μέ θύματα 3 νεκρούς καὶ 12 τραυματίες. Όπως σημειώνεται, ή Ἐβραϊκή Κοινότητα τῆς Γαλλίας (πού μέ τά 650.000 μέλη της εἶναι ή δεύτερη μεγαλύτερη τῆς Εύρωπης, μετά από ἑκείνη τῆς Σοβιετικῆς 'Ἐνώσεως) συγκροτεῖ ἡδη ὅμαδες αὐτοαμύνης, μετά από τήν ἀντισημιτική ἐπίθεση, πού θεωρεῖται ή πλέον αίματηρή από τής λήξεως τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

* Σχετικά ή **Καθημερινή** σημειώνει: «Οι πρόσφατες αίματηρές δραστηριότητες τοῦ νεοφασισμοῦ καὶ τοῦ ναζιστικοῦ ρατσισμοῦ, μέ τίς ἐκρήξεις βομβῶν πού στοιχισαν τή ζωή καὶ τήν ἀρτιμέλεια ἐκανοντάδων ἀνθρώπων στή Μπολώνια, στό Μόναχο, στήν Αμβέρσα καὶ στό Παρίσι (οι ἐπιθέσεις στίς δύο τελευταῖς πόλεις ἦταν ἐναντίον 'Ἐβραίων') ή ἐλεύθερη κυκλοφορία ἐντύπων πού «καλύπτουν θεωρητικά» αύτές τίς δραστηριότητες ή ἔκταση πού δίνεται, πολλές φορές, από τά μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης στό «σκεπτικό» τῶν νεοφασιστῶν τρομοκρατῶν, ἦταν μερικά ἀπό τά πολύ εὐγλωττα γεγονότα πού ἐπικαλέσθηκαν οι ὄμιλητές στό Συμβούλιο τῆς Εύρωπης γιά νά δικαιολογήσουν τήν ἀνησυχία τους από τήν ἐπιστροφή τούτη στό σκοταδισμό». (5 - 10 - 80).

Βήμα: Μέ τίτλο «'Η κόλαση τοῦ "Αουσβίτς" ένας ἀκόμη θρίαμβος» σημειώνει, γιά τήν τριώρη αύτή παραγωγή τοῦ BBC ὅτι «Ποτέ δέν είδαμε καλύτερη τηλεόραση, καὶ ποτέ ή κόλαση τῶν στρατοπέδων δέν παρουσιάστηκε τόσο τραγικά ζωντανή», ἦταν τό σχόλιο πού διατυπώθηκε ἀπό πολλούς, μετά τήν προβολή τῆς τηλεοπτικῆς ταινίας – πού τό σενάριο της γραμμένο ἀπό τόν 'Αρθουρ Μύλλερ, βασίστηκε στά ἀπομνημονεύματα τῆς ίδιας τῆς Φάνιας Φενελόν, πού τήν ύποδύθηκε ή Βανέσα Ρέντγκραιβ.

'Η Φενελόν (πού τή βρήκαν τά ἀμερικανικά στρατεύματα σκελετωμένη στήν ἀπελευθέρωση) είχε ἐπιζή-

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Στιγμότυπο ἀπό τήν κηδεία τῆς Ἀλίζα Σαρζίρ, ισραηλινῆς ὑπηκοοτήτος, πού σκοτώθηκε κατά τήν ἐπίθεση τῆς ὁδοῦ Κοπέρνικου. **ΔΕΞΙΑ:** Από τή διαδήλωση διαμαρτυρίας πού πραγματοποίησαν χιλιάδες Γαλλοεβραίοι στό κέντρο τῆς γαλλικῆς πρωτευόσης, μετά τήν ἔκρηξη τῆς βόμβας. Στή φωτογραφία Έβραιοι τῆς Γαλλίας, παλαιοί πολεμισταί, κατά τή διάρκεια τῆς ἐκδηλώσεως.

σει στό "Αουσβίτς διότι μαζί μέ μιά γυναικεία συντροφιά, είχε σχηματίσει μιά όρχήστρα, ή όποια ψυχαγωγούσε τούς δημίους τους". (6 - 10 - 80).

* Γιά τό ίδιο θέμα **Νέα** (7 - 10 - 80), **Καθημερινή** (10 - 10 - 80), **Πελοπόννησος (Πατρών)** (10 - 10 - 80).

Βήμα: Σέ συνέντευξη, μετά τήν άποφαλάκισή του, μέ τό Γερμανό δικηγόρο Χ. Μάλλερ, έκ των ίδρυτων τού 'Ενόπλου 'Ερυθρού Στρατού τού έτέθησαν και τά παρακάτω έρωτήματα:

« ... στήν ιστορία τού "Ενοπλου 'Ερυθρού Στρατού, ύπαρχει κάτι πού πολύ μέ σοκάρει. Τό έπιβεβαιώνετε κι έσεις: τά μέλη του άκολουθούν τό παράδειγμα τής γενοκτονίας. Τριάντα χρόνια μετά τή γενοκτονία τών 'Εβραιών, οι νέοι αύτοί σκοτώνουν κι οι ίδιοι τούς 'Εβραιούς μέ τό κίνητρο τού παλαιστινιακού ζητήματος. Πώς τό έξηγείτε αύτό;

● Οι 'Εβραιοί, τήν έποχή πού οι ναζί έξαπέλυσαν τό διωγμό τους, άπαρτιζαν μέρος τού λαού μας. 'Ο διωγμός ήταν πολιτικός. Οι 'Εβραιοί έπρεπε νά βρούν μιά λύση στό μαρτύριο τους, άλλα όχι σέ βάρος τού παλαιστινιακού λαού.

— Ποιά ήταν ή δική σας άντιδραση Χόρστ Μάλλερ στή σφαγή τών 'Εβραιών άθλητών στούς 'Ολυμπιακούς τού Μονάχου;

● 'Έκεινη τήν έποχή, τήν είχα δικαιώσει. Μέ είχαν κατηγορήσει για ένοπλη έπιθεση. Δημοσίως είχα πεί ότι τό Μόναχο είχε μιά ιδιαίτερη σημασία. Σήμερα σκέφτομαι: μάς άμφισβητούσαν και γι' αυτό δικαιώσαμε τό Μόναχο. Ήταν μιά παγκόσμια πολιτική πράξη. Δέν μπορούσε κανείς νά μπει στή διαδικασία δίχως νά πάρει θέση. Προσωπικά, άσκησα κριτική σ' αύτή τήν ένέργεια. 'Υπήρχε όμως ένα προτσές. 'Η άντιδρασή μου δέν μπορούσε νά είναι έτερομερής». (5 - 10 - 80).

Έλευθερία (Λαρίσης): 'Αναδημοσιεύει άπό τήν «Φιγκαρό» άρθρο μέ τίτλο «Τά 'Ην. 'Εθνη καί δέ έβραικός λαός». Μεταξύ τών άλλων σημειώνεται:

«Ούσιαστικά, μέ μεγαλύτερους ή μικρότερους άριθμούς, ή έβραική παρουσία δέν έπαψε ποτέ νά ύπαρχει στήν Παλαιστίνη και οι 'Εβραιοί τής Διασποράς δέν έπαυσαν ποτέ νά θεωρούν τό 'Ισραήλ σάν χώρα τους και νά έλπιζουν ότι θά έλθει ή στιγμή κατά τήν άποια θά ζοῦσαν καί πάλι έκει, σάν ένας λαός έλευθερος νά καθορίσει τή μοιρά του.

Έτσι, τό δικαιώμα τού έβραικού λαού νά ζήσει έλευθερος στή χώρα τών προγόνων του δέν είναι λιγότερο άναφαίρετο άπό τών Παλαιστίνιων — πού ήλθαν πολύ άργότερα.

Άυτό άναγνωρίσθηκε μέ τήν άποφαση τού ΟΗΕ τής 29 Νοεμβρίου 1947 καί μέ ζλες τίς έπόμενες άποφάσεις». (4 - 10 - 80)

Βήμα: Σέ άρθρο του, μέ τίτλο «Πολιτιστική συνάρθρωση» ό Δ. 'Αγραφιώτης γράφει ότι: «... ή άνθρωποι στική παράδοση έμφανίζεται σάν γαλαξίας πού τό κέντρο του κατέχουν ή άρχαιοελληνική καί λατινική γραμματεία καί τέχνη, τίς μεσαίες ζώνες οι κατακτήσεις τής σκέψης καί τής τέχνης πού ένέπνευσε ή σύμμιξη τού έλληνικού, τού έβραικού καί τού χριστιανικού ρεύματος, ένω στίς πιό μακρινές ζώνες συνωστίζονται τά έργα τών άλλων κοινωνιῶν — «πρωτογόνων» καί μή». (8 - 10 - 80).

Μακεδονία: Μέ τίτλο «'Η μόνη τρομοκρατία είναι ό Νεοφασισμός» σημειώνει ότι ή Μπολώνια, τό Μόναχο και ή Συναγωγή τού Παρισιού είναι σημάδια τών νέων «έξορμήσεων» τού καθοδηγούμενου άπό πολιτικούς φορείς νεοναζισμού (12 - 10 - 80). — Γιά τό ίδιο θέμα: **Βήμα**, μέ τίτλο «Οι φασίστες στήν Εύρωπη κλιμακώνουν τή δράση τους», (19 - 10 - 80), **Πολιτικά Θέματα** (17 - 10 - 80) **Νέα:** 'Αναδημοσίευση έρευνης άπό τό News week γιά τό θέμα: Νεοναζί καί 'Αντισημίτες στήν πόρτα τής Εύρωπης (14 καί 15 - 10 - 80).

Ακρόπολις: "Οπως άποκαλύπτει ή 'Αμερικανίδα δημοσιογράφος Κλ. Στέρλινγκ ύπάρχει «Ιερή συμμαχία Παλαιστίνιων — Νεοναζιστών έναντιν τού Σιωνισμού». 'Από τό 1969 στελέχη τής ΟΑΠ έκπαιδεύονται σέ στρατόπεδα φασιστών. (19 - 10 - 80).

Αύγη: "Ερευνα τού Μ. Παπανάγου γιά τή δράση τών νεοναζί στή Δυτική Γερμανία: « Υπαρκτός κίνδυνος ή δυάδες άνωδυνων τρελλών; Πόσες είναι οι πραγματικές όργανωσεις καί ποιός ή άριθμός τών ένεργων μελών τους?» (23 - 10 - 80).

Βήμα: 'Η νέα εύαγγελική δεξιά', πού έμφανίστηκε στής τελευταίες 'Αμερικανικές έκλογές, μέ σαφείς νεο - φασιστικές τάσεις άπτησχόλησε ύπευθυνες προσωπικότητες τών Βαπτιστών, τών Λουθηριανών, τών Καθολικών καί τών 'Εβραιών, πού, στίς 6 'Οκτωβρίου, σέ κοινή συνέντευξη Τύπου κατήγγειλαν τήν κίνηση αύτή. (24 - 10 - 80).

Έμπρος: Τό «Κυνήγι τού 'Εβραιού» ξαναρχίζει στήν Εύρωπη. Οι έβραικές μειονότητες, στόν εύρωπαϊκό χώρο, θά καταστούν άκομη μιά φορά τά θύματα μιάς ρατσιστικής πλημμύρας; (24 - 10 - 80)

Βραδυνή: 'Ο Σπ. 'Αλεξίου, σέ άρθρο μέ τίτλο «'Η Έκκλησία στήν πρώτη γραμμή τής μάχης» σημειώνει: «Είναι χαρακτηριστικό πώς ό συνταγματάρχης Μαρδοχαίος Φριζής, πού έπεσε άπό τούς πρώτους στό Μέτωπο, φώναζε στούς στρατιώτες: «Απάνω τους παιδιά, ή Παναγία είναι μαζί μας». Καί ή ήρωας Φριζής ήταν 'Εβραιος στό θρήσκευμα». (27 - 10 - 80)

Βήμα: Σέ έρευνα τού Γ. Ζαχαριάδη γιά τής έλπιδες πού δημιούργησε στήν ύπόδουλη Ρόδο, ή πόλεμος τού '40, σημειώνει ότι, τήν πρώτη νύχτα (28η 'Οκτωβρίου) πιάστηκαν έκει «Πεντακόσιοι 'Ελληνες ύπηκοοι καί ρίχτηκαν στήν τάφρο τού Κάστρου έκει στήν Καινούργια Πόρτα τού 'Αγιου Στεφάνου. 'Άλλοι 200 Ροδίτες κρίθηκαν έπικινδυνοι καί υποπτοι καί έπρόκειτο νά συλληφθούν καί νά δόληγθούν στό πεδίο συγκεντρώσεως (κοντσεντραμέντο). 'Απ' αύτούς πιάστηκαν μόνο 9 καί ρίχτηκαν στήν τάφρο, όπου βρισκόντουσαν καί 500 'Εβραιοί, πού είχαν δραπετεύσει άπό τήν

2. ΠΕΡΙ ΙΣΡΑΗΛ

Αθηναϊκός Τύπος: 'Ελληνο - Ισραηλινό Ιατρικό Συμπόσιο: 'Η Ιατρική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ ἡ Ιατρική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Ἱερουσαλήμ ὄργανωσαν, στά τέλη Σεπτεμβρίου, Ἐλληνο - Ισραηλινό Ιατρικόν Συμπόσιο, στό ἀμφιθέατρο τοῦ Νοσοκομείου Παίδων «Ἀγαλία Κυριακοῦ». Γενικό Θέμα τοῦ συνεδρίου ἦταν οἱ γενετικῶς προσδιορίζομεναι «Μεσογειακαὶ ἀσθένειαι», εἰδικώτερες δέ ἀνακοινώσεις ἀφοροῦσαν τὸ Μεσογειακό πυρετό, τὸ Μεσογειακό λέμφωνα, τὴν Παθογένεση τῆς θαλασσαιμίας.

Καθημερινή: Δημοσιεύει ὅτι Γιγκάλ Χόρβιτς, ὁ ύπουρος τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Ισραὴλ ἀνάγγειλε ὅτι τὸ νόμισμα τῆς χώρας του, θά εἶναι, ἀπ' ἑδῶ καὶ πέρα, τὸ «βιβλικό Σέκελ», τὸ ἀρχαῖο ἔβραικό, πού εἶχε ἀντικατασταθεῖ ἑδῶ καὶ αἰδῶνες ἀπό τὴ λατινική λίρα. Τὸ σύγχρονο νόμισμα ἔχει δρισθεῖ τὸ 1948, μὲ τὴν ἰδρυσην τοῦ νέου κράτους τοῦ Ισραὴλ καὶ ἡ λίρα ἡ ισραηλινὴ ἀντιστοιχοῦσε τότε μὲ τὴ βρετανική λίρα. "Ηδη ἔχει χάσει ἀπό τὴν ἀξία της. Τὸ «Σέκελ» ἀναφέρεται στὴ Βίβλο τὸ νόμισμα πού μεταχειρίστηκε ὁ Ἀβραάμ, γιά ν' ἀγοράσει τὸν τάφο τῆς συζύγου του Σάρας. (10 - 10 - 80).

Καθημερινή: 'Ἄρθρο τοῦ N. Γκόλτντμαν, τ. Προέδρου τῆς Παγκόσμιας Σιωνιστικῆς Ὀργανώσεως, μὲ τίτλο «Τὸ Ισραὴλ μπορεῖ νά ἐπιβιώσει!» Σημειώνει, μεταξὺ τῶν ἀλλών, ὅτι «Ποτέ πρὶν τὸ ἔθνος δέν βρέθηκε σέ τόσο τραγική κατάσταση διαλύσεως. 'Η κυβέρνηση δέν ἔχει πλέον κανένα κύρος, ἐνῶ ὁ πληθωρισμός θά φτάσει ἐφέτος 150 - 200%. Κατ' αὐτόν: «Κατά τὴ γνώμη μου, ὑπάρχουν δυο πιθανά σενάρια γιά τὸ μέλλον τοῦ Ισραὴλ. Τὸ πρῶτο εἶναι νά συνεχιστεῖ ἡ σημερινὴ πολιτική τοῦ Ισραὴλ, ἀκόμη κι ἄν ἡ κυβέρνηση Μπεγκίν ἔχανε τὴν ἔξουσία. Αὐτό τὸ σενάριο, εἶμαι πεπισμένος ὅτι εἶναι ὁ δρόμος πρὸς τὴν καταστροφὴ τοῦ Ισραὴλ. Μιά ἀποτυχία τοῦ μεγάλου πειράματος ἐνός Εβραϊκοῦ κράτους θά ἦταν περισσότερο καταστροφική γιά τοὺς Εβραίους, ἥθικα καὶ ψυχολογικά, ἀπ' ὅτι τὸ 'Αούστερλιτς.

Τὸ ἄλλο σενάριο εἶναι ἡ δημιουργία ἐνός οὐδέτερου Ισραὴλ. Αὔτη ἡ λύση θά ἦταν τὸ τέλος τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ ἔβραικοῦ λαοῦ ἐπὶ 2.000 χρόνια. Εἶναι μιὰ αἰσιόδοξη ἀποψίᾳ ὁ δραματισμός αὐτὸς — πρᾶγμα πού πάντοτε χρειάζεται μέσα σ' αὐτὸν τὸν ταραγμένον εἴκοστό αἰώνα». (14 - 10 - 80).

Άκροπολις: Στὴ Διάσκεψη γιά τὶς προστατευτέες περιοχές τῆς Μεσογείου, πού ἔγινε στὸ Καβούρι, ἐλαβαν μέρος ἐκπρόσωποι ἀπό τὴ Γαλλία, Γιουγκοσλαβία, Ισραὴλ, Ἰταλία, Κύπρο, Μάλτα, Λιβύη, Τουρκία, Τυνησία, Ἐλλάδα, E.O.K. καὶ ἄλλους διεθνεῖς ὄργανοις. (14 - 10 - 80).

Ναυτεμπορική: Νέα ὁμάδα Ἐλλήνων γεωπόνων ἐπισκέπτονται τὸ Ισραὴλ γιά νά ἐνημερωθοῦν στὶς διάφορες καλλιέργειες καὶ συστήματα αὐτοματισμοῦ. (15 - 10 - 80).

Ναυτεμπορική: Ισραηλινὴ ἐκθεση ξενοδοχειακοῦ ἔξοπλισμοῦ ἔγινε, ἀπό 27 - 31 Οκτωβρίου στὴ Ρόδο, στὸ ξενοδοχεῖο «Ολύμπια Παλλάξ».

Ἡ Ισραηλιτικὴ Κοινότης Ἀθηνῶν τίμησε τοὺς ἀναπήρους πολέμου

Μέ τὴν εύκαιρία τῆς 40ῆς ἐπετείου τοῦ πολέμου τοῦ 1940, στὸν καθιερωμένον ἔτήσιο ἑορτασμό τῆς Ισραηλιτικῆς Κοινότητος Ἀθηνῶν, στὶς 22 - 10 - 1980, τιμήθηκαν φέτος οἱ Εβραῖοι ἀνάπηροι πολέμου.

Στὸ πρόσωπο τῶν ἀναπήρων ὁμοθρήσκων τους, πού βρίσκονται στή ζωή, οἱ Ἐλληνες Εβραῖοι τίμησαν τὴ θυσία, τὴν προσφορά καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκ μέρους τῶν τιμηθέντων μίλησε ὁ κ. Β. Καπόν.

Ἐπίσης παρουσιάστηκε ταῖνία μὲ τὸ Ἐπος τοῦ 40, μὲ κείμενο καὶ μουσική ἀπό δουλειά τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου. Ἡ Κα Ροζίτα Ἀρδίτη ἀπήγγειλε ἐπίκαιρα ποιήματα τῶν Σικελιανοῦ, Ἐλύτη, Σολωμοῦ καὶ ἡ χορωδία τοῦ Εβραϊκοῦ Δημοτικοῦ σχολείου

Ἀθηνῶν τραγούδησε πατριωτικά τραγούδια.

Στὶς 26, 27 καὶ 28/10/80 ὁργανώθηκε ἀπό τὴν Μεταρχά (δίδα Ραφαήλ Ραφαήλ), πανελλαδική συνάντηση μὲ συμμετοχῇ 80 παιών ἀπ' ὅλη τὴν Ἐλλάδα.

Τὰ παιδιά παρακολούθησαν διαλέξεις τοῦ Δρος HENRY MENCHINI γιά τὸ Παλαιστινιακό, τοῦ κ. ODED ELDAD γιά τὴν σημασία τοῦ Σεμάτη, τῆς Κας Λίνας Ἐρέρα γιά τὴν σύγχρονη Εβραική ιστορία. Συζήτησαν τὰ τοπικά τους προβλήματικά διασκέδασαν νεανικά, ζωηρά καὶ χαρούμενα.

Ἡ πρώτη ἐκδήλωση γιά τὸ χειμώνα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν

Στὶς 29 Σεπτεμβρίου ἔγινε ἡ ἐօρτή ἐνάρξεως λειτουργίας τῆς νέας περιόδου (1980 – 81) τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου Ἀθηνῶν.

Ἐκ μέρους τοῦ Δ.Σ. τῆς Κοινότητος καὶ τῆς ἐπιτροπῆς Πνευματικοῦ Κέντρου ἀπηύθηνε χαιρετισμό ἡ κ. Τζ. "Αντζελ. Ἐκ μέρους τῆς νέας γενιᾶς μίλησε ἡ δ. Ρ. Ραφαήλ. Στὴ συνέχεια ἡ κ. Ρ. Ἀρδίτη μίλησε γιά τὸν ποιητή Γιουσέφ Ἐλιγιά καὶ ἀπήγγειλε ποιήματα τοῦ Ὁλμπε. Ἐσκεναζῆ.

Στὸ τέλος, ὁ Ἀκης Φλωρεντίνης ἀπήγγειλε στατιρικά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΝΙΚΟΥ Α. ΣΤΑΘΑΚΗ: Σταυρός και Μενορά (Άθηνα, 1980)

Αφιερωμένο στά Θύματα τοῦ Όλοκαυτώματος είναι τό βιβλίο τῶν ἀφηγημάτων, μέ τίτλο «Σταυρός και Μενορά», πού ἔξεδωσε δ. τ. πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Φιλίας Ἑλλάς – Ἰσραήλ κ. Ν. Σταθάκης.

■ “Οπως ὁ ἴδιος γράφει στὸν πρόλογό του:

«Σέ ὥλη μου τῇ ζωῇ, ἀπό τότε ποὺ θυμάμαι τὸν ἐαυτό μου, ὁ ἔβραικός λαός ἔξασκοῦσε ἔνα μαγνητισμό πάνω μου. Ἐχοντας φωτισμένους γονεῖς, ἀνατράφηκα χωρὶς καρμά μισαλλοδοξία καί μάλιστα ὁ πατέρας μου – παλιός μετανάστης – μέ τίς συγκινητικές ιστορίες πού μού διηγότανε γιά τοὺς ἔβραιους φίλους του, φύτεψε στὴν παιδική μου ψυχή, τό σπόρο τῆς ἀγάπης γιά τὸν πονεμένο αὐτό λαό. Ἐτσι ἀπαλλαγμένος ἀπό προλήψεις, μπόρεσα

Νικον Δ. Σταθακη

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΝΟΡΑ

ἀργυρία

ΑΘΗΝΑ 1980

ποιήματα, ἔπαιξε πιάνο καί τραγούδησε μαζί μέ τό κοινό.

ΙΩΣΗΦ ΝΕΧΑΜΑ:
Στήν ἐπέτειο τοῦ θανάτου του
(29 Οκτωβρίου 1971 – 29 Οκτωβρίου 1980)

Μιά ἀνέκδοτη φωτογραφία τοῦ Ἰωσήφ Νεχαμᾶ, μέ την κόρη του καί τὴν ἔγγονή του, σ' ἔνα πάρκο τῆς Θεσσαλονίκης.

Ο Ἰωσήφ Νεχαμᾶ, πού πέθανε στίς 29 Οκτωβρίου τοῦ 1971 (πρίν ἀκριβώς 9 χρόνια), ὑπῆρξε ἡ μεγαλύτερα προσωπικότης τῶν ἔβραιών Σεφαρδί τῆς Θεσσαλονίκης καί ἔνας ἀπό τοὺς πνευματικούς ἡγέτες τοῦ διεθνούς ἔβραισμοῦ.

Τά ιστορικά συγγράμματα του ἀποτελοῦν μιά πολύτιμη συμβολή ὅχι μονάχα γιά τὴν ιστορία τῆς Σεφαραδικῆς Κοινότητος τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλά καί τὴν ιστορική πορεία τῆς πόλεως κατά τοὺς 5 τελευταίους αἰώνες.

Αφανής καθοδηγητής καί σύμβουλος τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης, ὑπῆρξε ὁ ἀναντικατάστατος μέντορας καί ὁ πνευματικός πατέρας της. Ἡ προσωπικότητά του ἐλάμπουν μίαν δόλοκληρη ἐποχή καί ἡ ἀξία της ἀναγνωρίστηκε τόσο ἀπό τὸν Ἰουδαϊσμό τοῦ Ἰσραήλ, ὅσο καί τή Διασπορά.

Ο Σεφαραδικός Ἰουδαϊσμός εἶναι ὑπερήφανος γιά τοῦτο τό μεγάλο τέκνο του.

νά διαβάσω μέ δλη τὴν παιδική ἀφέλεια τὴν Παλαιά Διαθήκη, ὅπως μᾶς τή διδάσκανε στό σχολεῖο. Τό πνεῦμα μου ὅρμησε καί ρούφηξε τὰ διάφορα κεφάλαια μέ τίς γραφικές λεπτομέρειες, πού μέ ἐντυπωσιάζανε καί κεντρίζανε τή φαντασία μου.

Ύστερα ἥλθανε τά χρόνια τοῦ μεγάλου πολέμου καί ἡ θηριωδία τῶν Ναζί γιά τό λαό τῆς Βίβλου μεγάλωσε τὴν ἀγάπη μου γι' αὐτόν. Συμμετέχοντας στὸν πόλεμο τῆς Μέσης Ανατολῆς, ἔνοιωσα πού ἐντονά τό δράμα τοῦ ἔβραικοῦ λαοῦ, γιατὶ καί ἡ πατρίδα μου ἤτανε σκλαβωμένη καί ὁ ἰδιος ἔχθρος τή δυνάστευε. “Οταν ἐπισκεπτόμουνα τὴν Παλαιστίνη, εἶχα τὴν εύκαιρια ἀμεσῆς ἐπαφῆς μέ τούς ἀνθρώπους αὐτῆς τῆς πανάρχαιας φυλῆς. Ὅπηρξε πάντα μιά ἐντονη ἐμπειρία.

Στά χρόνια τῆς εἰρήνης, σέ

Ο ὀλεύμνηστος μέγας ιστορικός τῆς Θεσσαλονίκης, Ἰωσήφ Νεχαμᾶ, σέ παλαιότερη φωτογραφία μέ τὴν κόρη του κ. Νόρα Νεχαμᾶ – Σαπόρτα καί τὴν ἔγγονή του.

διάφορες χώρες της Εύρωπης που βρισκόμουνα, δημιούργησα φίλιες και πολύ περισσότερες γνωριμίες. Κατά κάποιο άνεξήγητο τρόπο, οι ανθρώποι που συνδέομουνα περισσότερο, σέ έκπληκτικά μεγάλο ποσοστό, τύχαινε νά είναι έβραικής καταγωγής. Ήτανε σύμπτωση; ήτανε άπλη τύχη; ή κάτι άλλο ύπηρχε που έκανε νά βλαστήσουν αύτές οι γνωριμίες και νά γίνουν βαθείες φιλίες. Δέν ξέρω, είναι τόσες οι άγνωστες δυνάμεις του ύποσυνείδητου που καμιά «λογική» έξηγηση δέν ύπάρχει για νά φωτίσει μιά άλλεπάλληλη αλληλουχία γνωριμιών, που δλες είχανε άγγιξει τήν ψυχή μου. Στό Λονδίνο, οι έπαφές μου αύτές συμπληρώθηκαν μέ θερμή φιλία μέ τους 'Ισραηλινούς συναδέλφους μου έκει.

Λίγα χρόνια άργοτερα, στήν 'Ελλάδα, ήτανε φυσικό νά συνεχίσω τό νήμα που είχε άρχισει από τόσο παλιά, νά τό δυναμώσω μέ τή γνωριμία μου μέ τους 'Ελληνο-'Έβραιους τής 'Αθήνας και σάν έπιστρεψα μάγηπας, πρίν άπο τέσσερα χρόνια νά μπω στό «Σύνδεσμο Φιλίας 'Ελλάς – 'Ισραήλ», όπου χρημάτισα δύο φορές πρόεδρός του.

Αύτά τά τέσσερα τελευταϊα χρόνια ύπήρξανε γόνιμα, γεμάτα συγκινήσεις μέ στενή συνεργασία μέ τήν 'Έβραική Κοινότητα τής 'Αθήνας και τήν σε βάθος γνωριμία μέ τό Κράτος του 'Ισραήλ. 'Αρχισα νά ζώ τή ζωή τής 'Ισραηλιτικής Κοινότητας και ένεργα νά συμμετέχω στίς χαρές και στίς λύπες της. Τό Κράτος του 'Ισραήλ, τό Νοέμβρη του 1976, μέ κάλεση σέ έπισκεψη έννημέρωσης και γνωριμίας τής χώρας του, που βάσταξε τρεῖς έβδομαδές, μέ πρόγραμμα καθημερινό, χωρίς άναπαυσα. Γιά τήν έπισκεψή μου αύτή έδωσα διάλεξη στήν 'Αθήνα, τό Μάρτη του 1977, στό Θέατρο Μουσούρη. 'Ελπίζω σύντομα συμπληρωμένη νά βγει σέ βιβλιό.

Ο Σύνδεσμος έκδίδει κάθε μήνα ένα περιοδικό τά «ΙΣΡΑΗΛΙΝΑ ΝΕΑ», και σ' αύτό άνέλαβα τό κύριο άρθρο, μικρή συμβολή στήν ίδεολογία που μέ συγκινούσε. Κάθε τί πού έγραφα, τό κέντριζε μόνο ή άγαπη γιά τους τόσο πονεμένους άδελφους μας, τους λιγοστούς πιά

'Ελληνο-'Έβραιους, που είχανε ξεφύγει από τή λαίλαπα τού 'Ολοκαυτώματος, μαζί μέ θαυμασμό και βαθειά έκτιμηση γιά τήν ήρωική φούχτα τών άνθρωπων που ζαναδημοιρυγήσανε, υστερά από δύο χιλιάδες χρόνια, τήν έστια τους και που τόσο ήρωικά άγνωνται γιά τήν έπιβίωσή τους, χωρίς ποτέ νά χάσουν τόν άνθρωπομό τους.

Αύτή λοιπόν είναι μέ λίγα λόγια ή ιστορία μου, τής γνωριμίας, συνεργασίας και πάνω απ' δύο άγαπης γιά τό λαό τής Βίβλου. Άλλα ύπάρχει και κάτι άλλο. Μέ τό «Σύνδεσμο Φιλίας 'Ελλάς – 'Ισραήλ», έκφράζεται ένα αισθήμα άγαπης τών μελών του και πιό πλατιά τού ήλληνοκού λαού, που παρ' άλη τή θρησκευτική διαφορά, ποτέ δέν κατεδίωξε τόν άλλοθρησκο γι' αυτόν 'Έβραιο. Οι καταβολές τού παρελθόντος, έχουνε άφήσει στήν ψυχή τού 'Ελληνα μεγαλοσύνη, άγαπη γιά τό συνάνθρωπο και φιλελευθερισμό. 'Ετσι, οι 'Ιουδαίοι, ύπηρξανε γι' αυτόν μιά φυλή μέ παράλληλη ιστορία και που κοινά χαρακτηριστικά, κάνανε έντονο τόν έμπορικο τους άνταγωνισμό, άλλα πού ποτέ δέν έπεζητησε τό χαμό της.

'Ισως ο μικρός αύτός Σύνδεσμος νά έκφραζει μιά ιστορική δικαιώση που μας, τού περιφάνους ήλληνοκού λαού, πού άδαμαστα άγνωντηκε μέσα στούς αιώνες και πού άκομα στόν πόνο του δέν ξεχνούσε τούς άλλους, δέν έχανε τήν άνθρωπο του. Στή διάρκεια τής μεγάλης νύχτας, τής τετράχρονης γερμανικής κατοχής, οι 'Ελληνο – 'Έβραιοι βρίσκανε καταφύγιο στά σπίτια τών Χριστιανών, στά βουνά μέ τούς άνταρτες και κυκλοφορούσανε στίς πόλεις μέ χριστιανικές ταυτότητες, πού ή ήγεισία τής άστυνομίας μας τούς είχε έφοδιάσει. 'Ετσι οι 'Ελληνες παρ' άλη τόν κίνδυνο, βοηθήσανε ούσιαστικά τούς 'Έβραιους τής χώρας τους. Τήν ιστορική αύτή πραγματικότητα έχουμε χρέος νά κάνουμε γνωστή σέ δλο τόν κόσμο, χρέος άπεναντι στό λαό μας. 'Ισως τότε, βιβλίο σάν κι αύτό, δέν είναι χαμένη προσπάθεια.

■ Τό βιβλίο χωρίζεται σέ 7 ένοτητες μέ άντιστοιχους τίτλους: Μενορά, 'Όλοκαύτωμα, Shalom, Δια-

σπορά, Μνήμες, Λευτεριά και Σταύρος.

■ Τά «ΧΡΟΝΙΚΑ» συνιστοῦν τήν προμήθεια και άναγνωση αύτού τού έξαιρετου και πολύ ένδιαφέροντος βιβλίου και παρακαλούν σόσους από τούς άναγνωστες τους θέλουν νά τό προσφέρουν σάν δώρο σέ φίλους τους.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ: 'Αγαπισμός - Τό καινούργιο σύστημα ζωῆς

Τό Θέμα πού άπασχολεΐ τό καινούργιο αύτό βιβλίο τού Μακ. 'Αρχιεπισκόπου πρώην 'Αθηνῶν και πάστης 'Ελλάδος κ. 'Ιερωνύμου είναι πρωτότυπο και έντελως διαφορετικό απ' οσα περιλαμβάνονται στά πολλά άλλα του έργα. Δέν είναι ούτε θεολογικό, άλλ' ούτε καν έκκλησιαστικό. 'Εκείνο πού καίει τήν καρδιά και τή σκέψη άλλων μας είναι ή απειλή τού διλοκαυτώματος ήλοκληρης τής άνθρωποτητος, πού μᾶς έτοιμάζουν οι δυο 'Υπερδυνάμεις. Ξεκινώντας ό συγγραφέας απ' τό γενονός αύτού, έρευναν πά πώς οχι μεγονός θ' αποφύγομε τήν πυρηνική άναμέτρηση, άλλα και τό πώς, άπαλλαγμένοι απ' τούς πολέμους κι απ' άλη τά άλλα δεινά πού μαστίζουν σήμερα τήν άνθρωποτητα, θά ζήσομε εύτυχισμένοι σάν άνθρωποι τού 2000 μ.Χ. και οχι σάν θηρία τής ζούγκλας.

Τό συμπέρασμα απ' αυτή τήν έρευνα είναι ότι ούτε απ' τά δεινά μας μπορούμε νά άπαλλαγούμε ούτε τή ζωή μας είμαστε σέ θέση νά καλυτερέυσουμε, έπειδή ή βάση ήλοκληρου τού συστήματος τής ζωής μας είναι ό έγωκεντρικός άνταγωνισμός.

Καταλήγει λοιπόν, στό ότι θά πρέπει νά άντικαταστήσομε τό σημερινό άνταγωνιστικό σύστημα μ' ένα καινούργιο. Στό καινούργιο αύτό σύστημα ό τ. 'Αρχιεπίσκοπος έδωκε τό δνομα 'Άγαπισμός. 'Η πρωτοτυπία τού συγγραφέα είναι ότι λέγοντας 'Άγαπισμό δέν έννοει τίς συνηθισμένες μεμονωμένες έκδηλωσεις άγαπης, άλλ' ένα διλοκληρωμένο σύστημα, όπου μέ βάση τήν 'Άγαπη θά ρυθμίζεται άλη ή ζωή μας, ή άτομική, ή κοινωνική, ή έθνική, ή διεθνής σέ δλες τους τίς έκφανσεις, τήν οίκονομική, τήν πολιτική, τήν πολιτιστική κλπ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΝΙΚΟΥ Α. ΣΤΑΘΑΚΗ: Σταυρός και Μενορά ('Αθήνα, 1980)

Άφιερωμένο στά Θύματα τοῦ Όλοκαυτώματος είναι τό βιβλίο τῶν ἀφηγημάτων, μέ τίτλο «Σταυρός και Μενορά», πού ἔξεδωσε δ. τ. πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Φιλίας Ἑλλάς — Ισραήλ κ. Ν. Σταθάκης.

■ "Όπως ὁ ἴδιος γράφει στὸν πρόλογό του:

«Σὲ ὥλη μου τῇ ζωῇ, ἀπό τότε πού θυμάμαι τὸν ἐαυτό μου, ὁ ἔβραικός λαός ἔξασκοῦσε ἔνα μαγνητισμό πάνω μου. Ἐχοντας φωτισμένους γονεῖς, ἀνατράφηκα χωρὶς καμάτη μισαλλοδοξία καί μάλιστα ὁ πατέρας μου — παλιός μετανάστης — μέ τίς συγκινητικές ιστορίες πού μού διηγότανε γιά τοὺς Ἐβραίους φίλους του, φύτεψε στὴν παιδική μου ψυχή, τό σπόρο τῆς ἀγάπης γιά τὸν πονεμένο αὐτό λαό. Ἐτσι ἀπαλλαγμένος ἀπό προλήψεις, μπόρεσα

Νικού Α. Σταθάκη

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΙ ΜΕΝΟΡΑ

Ἀρχήματα

ΑΟΚΛΑ 1980

ποιημάτα, ἔπαιξε πιάνο καί τραγούδησε μαζί μέ τό κοινό.

ΙΩΣΗΦ ΝΕΧΑΜΑ:
Στήν ἐπέτειο τοῦ θανάτου του
(29 Οκτωβρίου 1971 — 29 Οκτωβρίου 1980)

Μιά ἀνέκδοτη φωτογραφία τοῦ Ἰωσήφ Νεχαμᾶ, μέ τὴν κόρη του καὶ τὴν ἔγγονή του, σ' ἔνα πάρκο τῆς Θεσσαλονίκης.

Ο Ἰωσήφ Νεχαμᾶ, πού πέθανε στίς 29 Οκτωβρίου τοῦ 1971 (πρίν ἀκριβῶς 9 χρόνια), ὑπῆρξε ἡ μεγαλύτερα προσωπικότης τῶν Ἐβραίων Σεφαρδί τῆς Θεσσαλονίκης καί ἔνας ἀπό τοὺς πνευματικούς ἡγέτες τοῦ διεθνοῦς Ἐβραϊσμοῦ.

Τά ιστορικά συγγράμματά του ἀποτελοῦν μιά πολύτιμη συμβολὴ ὅχι μονάχα γιά τὴν ιστορία τῆς Σεφαραδικῆς Κοινότητος τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλά καὶ τὴν ιστορική πορεία τῆς πόλεως κατά τοὺς 5 τελευταίους αἰώνες.

Ἄφανής καθοδηγητής καί σύμβουλος τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης, ὑπῆρξε ὁ ἀναντικατάστατος μέντορας καὶ ὁ πνευματικός πατέρας της. Ἡ προσωπικότά του ἐλάμπουνε μίαν ὀλόκληρη ἐποχή καὶ ἡ ἀξία της ἀναγνωρίστηκε τόσο ἀπό τὸν Ἰουδαϊσμό τοῦ Ἰσραήλ, ὅσο καὶ τῇ Διασπορᾷ.

Ο Σεφαραδικός Ἰουδαϊσμός εἶναι ὑπερήφανος γιά τοῦτο τὸ μεγάλο τέκνο του.

νά διαβάσω μέ δὴ τὴν παιδική ἀφέλεια τὴν Παλαιά Διαθήκη, ὅπως μᾶς τῇ διδάσκανε στὸ σχολεῖο. Τό πνεῦμα μου ὥρμησε καὶ ρούφηξε τὰ διάφορα κεφάλαια μέ τίς γραφικές λεπτομέρειες, πού μέ ἐντυπωσιάζανε καὶ κεντρίζανε τὴν φαντασία μου.

Ύστερα ἥλθαν τά χρόνια τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ ἡ θηριωδία τῶν Ναζί γιά τὸ λαό τῆς Βίβλου μεγάλωσε τὴν ἀγάπη μου γι' αὐτόν. Συμμετέχοντας στὸν πόλεμο τῆς Μέσης Ανατολῆς, ἔνοιωσα ποὺ ἐντονά τὸ δράμα τοῦ ἔβραικοῦ λαοῦ, γιατὶ καὶ ἡ πατρίδα μου ἤταν σκλαβωμένη καὶ ὁ ἴδιος ἔχθρος τῆς δυνάστειες. "Οταν ἐπισκεπτόμουνα τὴν Παλαιστίνη, εἶχα τὴν εύκαιρια ἀμεσῆς ἐπαφῆς μέ τούς ἀνθρώπους αὐτῆς τῆς πανάρχαιας φυλῆς. Ὅπηρξε πάντα μιά ἐντονή ἐμπειρία.

Στά χρόνια τῆς εἰρήνης, σέ

Ο δείμνηστος μέγας ιστορικός τῆς Θεσσαλονίκης, Ἰωσήφ Νεχαμᾶ, σὲ παλαιότερη φωτογραφία μέ τὴν κόρη του κ. Νόρα Νεχαμᾶ — Σαπόρτα καὶ τὴν ἔγγονή του.

διάφορες χώρες της Εύρωπης πού βρισκόμουνα, δημιούργησα φίλιες και πολύ περισσότερες γνωριμίες. Κατά κάποιο άνεξήγητο τρόπο, οι ανθρώποι πού συνέδρομουνα περισσότερο, σέ έκπληκτικά μεγάλο ποσοστό, τύχαινε νά είναι έβραικής καταγωγής. Ήτανε σύμπτωση; ήτανε άπλη τύχη; ή κάτι αλλού ύπηρχε που έκανε νά βλαστήσουν σύτες οι γνωριμίες και νά γίνουν βαθείες φιλίες. Δέν ξέρω, είναι τόσες οι άγνωστες δυνάμεις του ύποσυνείδητου που καμιά «λογική» έξηγηση δέν ύπάρχει γιά νά φωτίσει μιά άλλεπάλληλη άλληλουχία γνωριμῶν, πού δλες είχανε άγγιξει τήν ψυχή μου. Στό Λονδίνο, οι έπαφές μου αύτές συμπληρώθηκαν μέ θερμή φιλία μέ τους 'Ισραηλινούς συναδέλφους μου έκει.

Λίγα χρόνια άργοτερα, στήν 'Ελλάδα, ήτανε φυσικό νά συνεχίσω τό νήμα πού είχε άρχισει άπο τόσο παλιά, νά τό δυναμώσω μέ τή γνωριμία μου μέ τους 'Ελληνο-'Έβραιος τής 'Αθήνας και σάν έπιστρεψα άναπτς, πρίν άπο τέσσερα χρόνια νά μπω στό «Σύνδεσμο Φιλίας 'Ελλάς — 'Ισραήλ», όπου χρημάτισα δύο φορές πρόεδρός του.

Αύτά τά τέσσερα τελευταῖα χρόνια ύπτιρξανε γόνιμα, γεμάτα συγκινήσεις μέ στενή συνεργασία μέ τήν 'Έβραική Κοινότητα τής 'Αθήνας και τήν σέ βάθος γνωριμία μέ τό Κράτος του 'Ισραήλ. 'Αρχισα νά ζώ τή ζωή τής 'Ισραηλιτικής Κοινότητας και ένεργα νά συμμετέχω στίς χαρές και στίς λύπες της. Τό Κράτος του 'Ισραήλ, τό Νοέμβρη του 1976, μέ κάλεση σέ έπισκεψη έννημέρωσης και γνωριμίας τής χώρας του, πού βάσταξε τρεῖς έβδομάδες, μέ πρόγραμμα καθημερινό, χωρίς άναπαυσα. Γιά τήν έπισκεψή μου αύτή έδωσα διάλεξη στήν 'Αθήνα, τό Μάρτη του 1977, στό θέατρο Μουσούρη. 'Ελπίζω σύντομα συμπληρωμένη νά βγει σέ βιβλιό.

Ο Σύνδεσμος έκδίδει κάθε μήνα ένα περιοδικό τά «ΙΣΡΑΗΛΙΝΑ ΝΕΑ», και σ' αύτό άνέλαβα τό κύριο άρθρο, μικρή συμβολή στήν ίδεολογία πού μέ συγκινοῦσε. Κάθε τί πού έγραφα, τό κέντριζε μόνο ή άγαπη γιά τους τόσο πονεμένους άδελφους μας, τους λιγοστούς πιά

'Ελληνο-'Έβραιος, πού είχανε ξεφύγει άπό τή λαίλαπα τού 'Ολοκαυτώματος, μαζί μέ θαυμασμό και βαθειά έκτιμηση γιά τήν ήρωική φούχτα τών άνθρωπων που πού ξαναδημοιρυγήσανε, υστερά άπο δύο χιλιάδες χρόνια, τήν έστια τους και πού τόσο ήρωικά άγνωζονται γιά τήν έπιβιωσή τους, χωρίς ποτέ νά χάσουν τόν άνθρωπωμα τους.

Άυτή λοιπόν είναι μέ λίγα λόγια ή ιστορία μου, τής γνωριμίας, συνεργασίας και πάνω άπ' δύλα άγαπης γιά τό λαό τής Βίβλου. Άλλα ύπαρχει και κάτι άλλο. Μέ το «Σύνδεσμο Φιλίας 'Ελλάς — 'Ισραήλ», έκφράζεται ένα αισθήμα άγαπης τών μελών του και πόλατιά τού έλληνικού λαού, πού παρ' άλη τή Θρησκευτική διαφορά, ποτέ δέν κατεδίωξε τόν άλλοθρησκο γι' αυτόν 'Έβραιο. Οι καταβολές τού παρελθόντος, έχουνε άφικτει στήν ψυχή τού 'Ελληνα μεγαλοσύνη, άγαπη γιά τό συνάνθρωπο και φιλελευθερισμό. 'Ετσι, οι 'Ιουδαίοι, ύπήρξανε γι' αυτόν μιά φυλή μέ παράλληλη ιστορία και πού κοινά χαρακτηριστικά, κάνανε έντονο τόν έμπορικο τους άνταγωνισμό, άλλα και τό πώς, άπαλλαγμένοι άπ' τούς πολέμους κι άπ' άλα τά άλλα δεινά πού μαστίζουν σήμερα τήν άνθρωπότητα, θά ζήσομε εύτυχισμένοι σάν άνθρωποι τού 2000 μ.Χ. και άχι σάν θηρία τής ζούγκλας.

Τό συμπέρασμα άπ' αύτή τήν έρευνα είναι ότι ούτε άπ' τά δεινά μας μπορούμε νά άπαλλαγούμε ούτε τή ζωή μας είμαστε σέ θέση νά καλυτερεύσουμε, έπειδή ή βάση άλοκληρου τού συστήματος τής ζωής μας είναι ό έγωκεντρικός άνταγωνισμός.

Καταλήγει λοιπόν, στό ότι θά πρέπει νά άντικαταστήσομε τό σημερινό άνταγωνιστικό σύστημα μ' ένα καινούργιο. Στό καινούργιο αύτό σύστημα ό τ. 'Αρχιεπίσκοπος έδωκε τό όνομα 'Αγαπισμός. 'Η πρωτοτυπία τού συγγραφέα είναι ότι λέγοντας 'Αγαπισμό δέν έννοει τίς συνηθισμένες μεμονωμένες έκδηλωσεις άγαπης, άλλ' ένα άλοκληρωμένο σύστημα, όπου μέ βάση τήν Αγάπη θά ρυθμίζεται άλη ή ζωή μας, ή άτομική, ή κοινωνική, ή έθνική, ή διεθνής σέ άλες τους τίς έκφανσεις, τήν οίκονομική, τήν πολιτική, τήν πολιτιστική κλπ.

■ Τό βιβλίο χωρίζεται σέ 7 ένοτητες μέ άντιστοιχους τίτλους: Μενορά, 'Όλοκαύτωμα, Shalom, Δια-

σπορά, Μνήμες, Λευτερία και Σταύρος.

■ Τά «ΧΡΟΝΙΚΑ» συνιστοῦν τήν προμήθεια και άναγνωση αύτού τού έξαιρετου και πολύ ένδιαφέροντος βιβλίου και παρακαλούν σόσους άπο τούς άναγνώστες τους θέλουν νά τό προσφέρουν σάν δώρο σέ φίλους τους.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ:
'Αγαπισμός - Τό καινούργιο σύστημα ζωῆς

Τό Θέμα πού άπασχολεΐ τό καινούργιο αύτό βιβλίο τού Μακ. 'Αρχιεπίσκοπου πρώην 'Αθηνῶν και πάστης 'Ελλάδος κ. 'Ιερωνύμου είναι πρωτότυπο και έντελως διαφορετικό άπ' ούσα περιλαμβάνονται στά πολλά άλλα του έργα. Δέν είναι ούτε θεολογικό, άλλ' ούτε καν έκκλησιαστικό. 'Εκείνο πού καίει τήν καρδιά και τή σκέψη άλων μας είναι ή άπειλή τού άλοκαυτώματος άλοκληρης τής άνθρωπότητος, πού μᾶς έτοιμάζουν οι δυο 'Υπερδυνάμεις. Ξεκινώντας ό συγγραφέας άπ' τό γεγονός αύτού, έρευνά τό πώς οχι μόνο θ' άποφύγομε τήν πυρηνική άναμέτρηση, άλλα και τό πώς, άπαλλαγμένοι άπ' τούς πολέμους κι άπ' άλα τά άλλα δεινά πού μαστίζουν σήμερα τήν άνθρωπότητα, θά ζήσομε εύτυχισμένοι σάν άνθρωποι τού 2000 μ.Χ. και άχι σάν θηρία τής ζούγκλας.

Τό συμπέρασμα άπ' αύτή τήν έρευνα είναι ότι ούτε άπ' τά δεινά μας μπορούμε νά άπαλλαγούμε ούτε τή ζωή μας είμαστε σέ θέση νά καλυτερεύσουμε, έπειδή ή βάση άλοκληρου τού συστήματος τής ζωής μας είναι ό έγωκεντρικός άνταγωνισμός.

Καταλήγει λοιπόν, στό ότι θά πρέπει νά άντικαταστήσομε τό σημερινό άνταγωνιστικό σύστημα μ' ένα καινούργιο. Στό καινούργιο αύτό σύστημα ό τ. 'Αρχιεπίσκοπος έδωκε τό όνομα 'Αγαπισμός. 'Η πρωτοτυπία τού συγγραφέα είναι ότι λέγοντας 'Αγαπισμό δέν έννοει τίς συνηθισμένες μεμονωμένες έκδηλωσεις άγαπης, άλλ' ένα άλοκληρωμένο σύστημα, όπου μέ βάση τήν Αγάπη θά ρυθμίζεται άλη ή ζωή μας, ή άτομική, ή κοινωνική, ή έθνική, ή διεθνής σέ άλες τους τίς έκφανσεις, τήν οίκονομική, τήν πολιτική, τήν πολιτιστική κλπ.

עַל חַיִם הָיָה

Δένδρον ζωῆς εἶναι ἡ Τορά...

(Παροιμ. 3:18)